

ИЗДАЊЕ ШИМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

КАЛЕНИК

3/2012

Цена 80 динара

<http://www.eparhija-sumadijska.org.rs/>

Свети Јован Златоусти

Момчило Спремић

Антоније (Блум)

Л. В. Сурова

Анатолиј Гармајев

Максим Козлов

Тихон (Шевкунов)

Небојша Ђокић

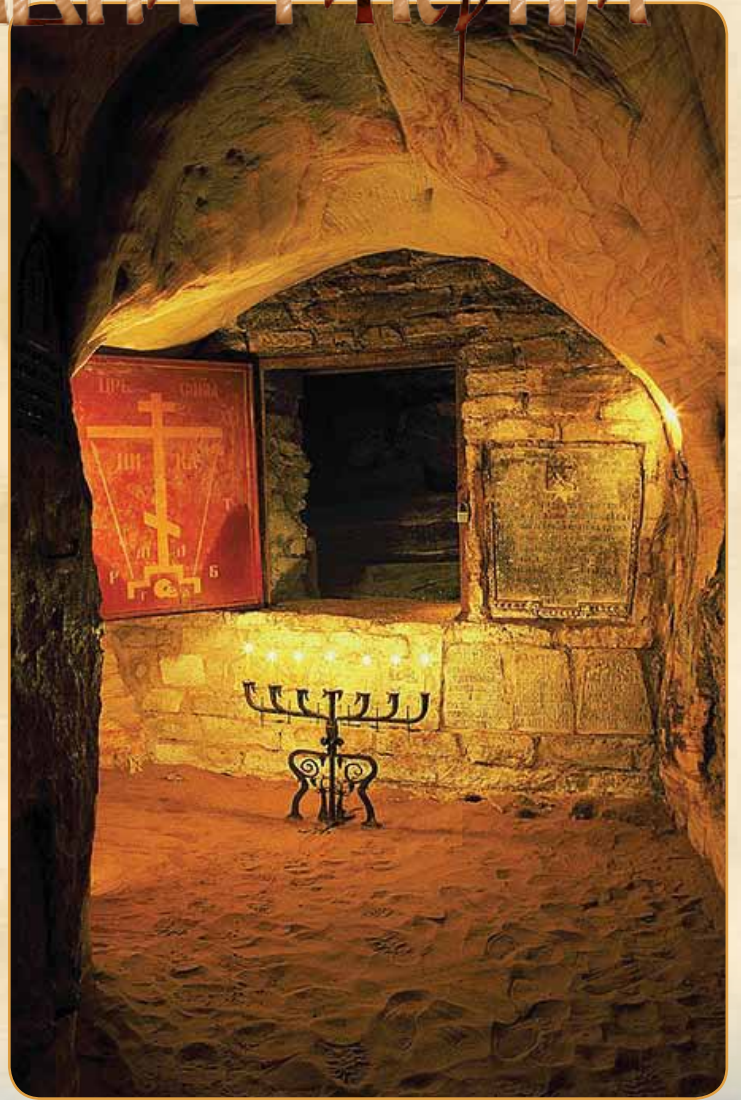
Негослав Јованчевић

Освећен храм Светог Јоаникија у Орашцу

ПРАВОСЛАВНА ГМЕРОЊА

Псковско-печорски манастир

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

Излази са
благословом Његовог
преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXXII
Број 3, (201), 2012.

Издавач
Српска православна епархија
шумадијска

Излази
шест пута годишње

Главни и одговорни уредник
Никола Миловић, протојереј

Заменик главног и одговорног
уредника
Негослав Јованчевић

Редакција
Др Зоран Крстић, протојереј -
ставрофор
Милић Марковић, протојереј
Марко Митић, протојереј
Рајко Стефановић, протојереј
- ставрофор
Драган Икић, јереј
Небојша Младеновић,
протојереј
Гордана Јоцић
Владан Костадиновић

Уредништво и администрација
"Каленик"
Владимира Роловића број 1,
34000 Крагујевац,
e-mail :
n.milovic2@gmail.com

Тираж
5000 примерака

Дизајн и припрема
Дејан Манделц

Штампа
БЕОШТАМПА, Београд

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

9 771820 616009

Јоргос Кордис, Господ Исус Христос

Момчило Спремић, <i>Кантакузина (Катарина) Бранковић</i>	2
Свети Јован Златоусти, <i>Беседа по рукоположењу за презвитера</i>	4
Митрополит Антоније (Блум), <i>Три недељне проповеди</i>	8
Негослав Јованчевић, <i>Свети Максим Грк</i>	11
Л. В. Сурова, <i>Наши проблеми</i>	14
Протојереј Анатолиј Гармајев, <i>Васпитавање васпитача</i>	16
Протојереј Максим Козлов, <i>Дечја исповест: не нашкоди!</i>	17
<i>У Орашцу освећена црква брвнара посвећена светом Јоаникију</i>	20
Небојша Ђокић, Оливера Думић, <i>Манастир Благовештење код Страгара</i> ..	28
Архимандрит Тихон (Шевкунов), <i>Пештере Псковско-Печорског манастира</i> ..	34

Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете епископа шумадијског Г. Јована
Нова издања
Дечија страна

КАНТАКУЗИНА (КАТАРИНА) БРАНКОВИЋ

Излагање на свечаној академији у Српској православној општој гимназији „Кантакузина Катарина Бранковић”, у Загребу, 7. јуна 2012. године

Кантакузина Бранковић је била кћи деспота Ђурађа Бранковића, који је владао Србијом од 1427. до 1456. године. Добила је име по мајчином роду, била је кћи Ирине из византијске царске породице Кантакузин. Рођена између 1418. и 1420. године, насликана је, заједно с родитељима, браћом и сестром, 1429. године на минијатури повеље, коју је њен отац издао светогорском манастиру Есфигмену. Приказана је у раскошној одећи, у хаљини светлоплаве боје, огрнута тамноцрвеним плаштом, с декоративним мињушама, а на глави носи круну. Њу је отац удао за грофа Немачког царства Улриха II Цељског, који је био у сродству са угарским краљем. Био то политички брак, који је требало да обезбеди Србији потпору Запада. Деспот Ђурађ се, такође браком, везао и за други политички блок. Старију кћерку Мару дао је у харем султану Мурату II (1421-1451).

Улрих II Цељски потицао је из познате и богате породице, која је била у сродству и са српском династијом Немањића. Име Цељски добила је по своме граду Цељу. Имала је бројне поседе у Словенији и Хрватској, међу којима и загребачки Градец. По речима италијанског хуманисте Енеа Силвио Пиколоминија, потоњег папе Пија II (1458-1464), Кантакузина је била лепа и поштена („*alioquin facie et moribus honestam*”). Њена свадба прослављена је 20. априла 1434. године. Као што је био обичај у то време, удајом за латинског господара, Кантакузина је добила име Катарина. Остала је, међутим, у православној вери.

Пошто су Турци 1439. године први пут заузели Србију, деспот Ђурађ је с породицом и пратњом, на путу за Зету, стигао у Загреб. О његовом боравку у Загребу оставио је податке један члан руске делегације, која се враћала из Фиренце са сабора, на коме је проглашена унија између западне и источне хришћанске Цркве. Записао је да су се обрели у Загребу „великом и лепом граду“, у коме је видео „српског цезара деспота са његовом царицом и децом“. Деспот Ђурађ је лепо примљен у Загребу: част су му указали бискуп и чланови градске управе. Кантакузина се изричито помиње у Градцу 1445, а и следећих година. У јулу 1445. становници Градеча назвали су је „*illustrem principessam et dominam, dominam Katherinam Dei gracia Cilie, Oremburg, Zagorieque etc Comitissam nec non regni Slavonie banissam*”. Била је то њена званична титула. У том писму житељи загребачког Градеча назвали су је „*domina nostra graciosia*”. Била је господар више места, јер је замењивала мужа за време његових честих и дугих путовања. Али, политички успеси нису доносили и породичну срећу. Канракузина је 1439. родила сина, који је добио име Херман, по немачком прадеди. Умро је, међутим, 1451. у дванаестој годи-

ни живота. У току 1445. родила је другог сина, који је добио име Ђурађ, по српском деди. Он је умро у колевци. Остала је једино њена кћи Елизабета, коју је деспот Ђурађ удао за Матију, сина Јована Хуњадија. „губернатора“ Угарске краљевине.

Поред загребачког Градеча, Кантакузина је често боравила и у Вараждину, у коме је 1453/1454. године за њу преписан *Апостол*, важна богослужбена књига, која представља до данас најстарију сачувану ћириличну књигу насталу у Хрватској. У току 1455. умрла јој је кћи Елизабета, тако да је Кантакузи-

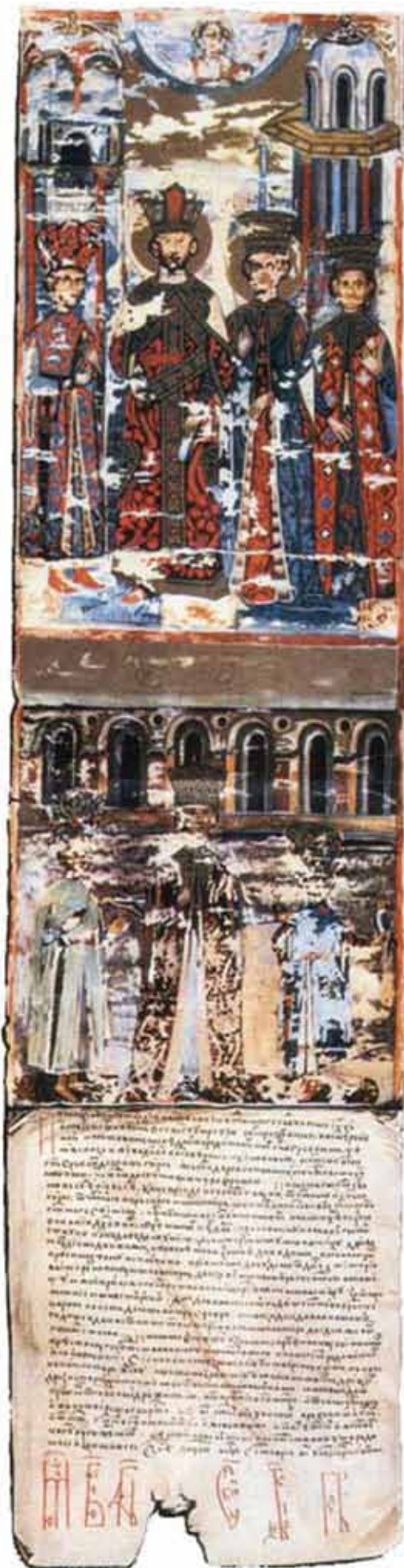
на за десет година сахранила сво троје своје деце. Следеће године Ладислав, син Јована Хуњадија, убио је у Београду њеног мужа Улриха II Цељског. Кантакузина га је свечано сахранила у Цељском самостану. Славна породица цељских грофова била је затрвена. Кантакузина је постала наследник поседа свога мужа. Али, остала је сама. Убрзо је почео грабеж њених имања. Почетком 1457. године примила је у Цељу делегацију загребачких грађана. По градовима је разместила чиновнике и посаде. Највише података остало је о Богавцу Милаковићу, који је био „*castellanus castri Medved vocati et comes campi zagradiensis*”. Међутим, угарски краљ Ладислав Посмрче (1444-1457) тражио је да Кантакузина преда грађанима кастел на Градцу, а цар Фридрих

III Хабзбуршки (1440-1493) посео је Цеље и остале њене градове у Штајерској. Кантакузина му је званично уступила права на немачке поседе, а он јој је дао на доживотно уживање замак Кршко („Gurckfeld“) и годишњи приход од 2.000 дуката. Затим је дошла цару у Беч и повељом од 10. марта 1460. продала му поседе у Славонији за 29.000 гулдена. Купопродајни уговор није, међутим, у пракси реализован.

Кантакузини је 1459. године дошао брат деспот Стефан Бранковић, кога су Турци 1441. ослепили. Заједно с њим, продала је своја права на поседовање градова у хрватским земљама („варош на брду Градецу покрај Загреба“ – „civitatem Montisgrecensis iuxta Zagrabiam“, затим Медведград, Раковац, Вараждин, Виницу, Велики и Мали Калник, Копривницу и још нека мања места). Купио их је славонски бан Јан Витовац и два његова ортака. Тај купопродајни уговор издала је на латинском језику 8. маја 1461. у Загребу. У лето те године посетила је млетачки Крф, на коме су се окупљале избеглице из Турске. Али, вратила се на Запад и око 1465. године купила од горичког грофа Леонарда замак Београд у Фурланији („Belgrado in Friuli“), у који је сместила брата Стефана са породицом.

Кантакузина је 1469. године донела крупну одлуку: напустила је крај у коме је проживела 35 година и отишла сестри Мари, која је живела у Турској, код града Сера, окружена српском властелом и монасима, под заштитом султана Мехмеда II (1451-1481). Заједно са сестром, посредовала је да дође до склапања млетачко-турског мира. У том циљу, између 1470. и 1472. године, долазили су њени амбасадори у Венецију, а она је, заједно са сестром, водила млетачке посланике у Стамбол. Пошто је султан потраживао од ње неки новац, покушао је од 1477. да прода њен Београд у Фурланији и тако наплати дуг. Једно време је чак држао Кантакузину у тамници. Када се ослободила, покушала је и сама да прода Београд. Остала је у добрим односима с царем Фридрихом III Хабзбуршким, коме је слала посланика у Беч и молила га да спречи султанову продају Београда. У току 1481. године писала је горичком грофу Леонарду да жели да напусти Турску, да намерава да дође код њега и умре. Преписка око продаје Београда престала је око 1481, јер је те године умро султан Мехмед II. У септембру 1487. умрла јој је сестра Мара и Кантакузина је преузела бригу о светогорским манастирима. Дубоко побожна, извезла је веома лепу, до данас сачувану, митру Београдској митрополији. Већ зашла у осму деценију живота, умрла је 1491. године. Сахрањена је у Македонији, у цркви Светог Стефана у Кончи, између Струмице и Штипа.

Судбина је доделила Кантакузини Бранковић дуг живот, пун искушења, немира и лутања. Кретала се на простору од Беча и Венеције до Сера и Цариграда. Упознала је припаднике разних народа, вера и култура. На приватном плану, била је несрећна мајка, трпељива супруга, одана кћерка и сестра. На јавном плану, увек је држала до свог високог порекла и положаја. По духу, била је даровита и упорна особа, која се није предавала ни у најтежим тренуцима. Ни када је сахрањивала децу, ни када су јој отимали имања, ни када је била у тамници. Поучан је њен горак, буран и достајанствен живот.

БЕСЕДА ПО РУКОПОЛОЖЕЊУ ЗА ПРЕЗВИТЕРА

Свети Јован Златоусти је ову беседу изговорио у Антиохији након што је рукоположен за презвитера од стране Флавијана, епископа антиохијског, почетком 386. године по Рођењу Христовом. Она се у наслову назива првом од свих које је произнео са црквене катедре, беседом „о себи, и о епископу, и о мноштву народа“

Зар је истина оно што се догодило са мном? Да ли се стварно догодило оно што се догодило, и ја се не варам? Зар ово није ноћ и сновиђење, већ заиста дан, и ми смо сви будни? Ко би поверовао да је дању, када су људи будни и не спавају, смирени и презрени младић узнесен на толику висину власти? Ноћу, не би нимало било чудно да се ово догодило. Тада би неки, који су несавршеног тела и који немају чак ни најнужније хране, уснувши, видели себе складно грађене и лепе и како се наслађују царском трпезом, али ове слике би представљале сан и варку сновиђења. Такво је својство сновиђења: она су довитљива и настрана, и заокупљају се чудноватим забавама. А сада се догодило и савршило, као што видите, све оно што је невероватније од сновиђења: и град, толико велики и многољудни, и народ дивни и велики устремио се ка мом смирењу, надајући се да чује од мене нешто велико и важно. Међутим, када бих ја био сличан рекама непресушним и ако би у мојим устима био извор речи, и тада, при таквој множини слушалаца, река би се од страха одмах зауставила код мене и устремила своје воде уназад; а како ја немам не само реке и изворе, него ни најмање капи, како се не бојати да неће и ова мала речица пресахнути, пресушивши од страха, и да се не би догодило оно исто, што се обично догађа са телима? А шта се догађа са телима? Често држећи у рукама много ствари и стежући их својим прстима, ми, преплашивши се, губимо све услед ослабљености наших нерава и изнемоглости наших телесних снага. Овога се бојим, да се не догоди данас и са мојом душом, те да се сабране за вас са великим трудом мисли, иако мале и оскудне, од страха не забораве, не ишчезну и не одлете, оставивши мој ум празним. Зато вас све молим да онолико колико сте навели страх својим доласком на слушање, толико надахнете у мени смелост својим усрдним молитвама, како би умолили Онога који *ће дати реч онима који благовесте снагом многом* (Пс 67, 12), да ми даде реч кад отворим уста своја (уп. Еф 6, 19). За вас толике и велике, свакако неће бити тешко да опет ојекте ослабљену страхом душу једног младића; и оправдано би било ако би испунили ову моју молбу, јер сам се и ради вас одлучио на овај избор, ради вас и ваше љубави, од које нема ничег јачег и утицајнијег, која је и мене, неискусног у беседништву, убедила да говорим и принудила да изиђем на поприште учења, иако ја никада раније нисам иступао на оваквом попришту, већ сам увек био међу слушаоцима и наслађивао се спокојним ћутањем. Међутим, ко би био тако немилосрдан и немушт да ћути пред вашим сабрањем и, сурсевши оне који горе од жеље да чују нешто по-

учно, не каже ништа, иако би он био и ћутљивији од свих људи? Тако, намеравајући да говорим по први пут у цркви, хтео бих да првенце иступања посветим Богу, Који нам је дао овај језик; тако би и требало, јер не само првенце гупна и точила (пресе за гњечење грозђа – прим. прев.), већ и првенце речи треба посвећивати Речи, чак првенце речи много више, него ли првенце снопова. При том је ово и плод који је и нама својственији и самом поштованом Богу угоднији. Виногради и класје произрастају из недара земље, и напајају се кишама и обрађују рукама земљорадника, а свештену песму рађа побожност душе, васпитава добра савест, и у ризнице небеске прима Бог. Но, онолико колико је душа боља

од земље, толико је и ово растиње боље од онога. Зато и неко од пророка, муж дивни и велики, Осија му је име, напомиње онима који су увредили Бога и желе да Га умилоствиве, да не приносе на жртву стада волова и не брашна толико и толико мера, не грлицу и голуба или пак нешто слично, него шта? *Узмите, вели, са собом ријечи* (Ос 14, 3). А можда ће неко рећи – какву жртву може представљати реч? Највећу, љубљени, и најдрагоценију, и бољу од свих других. А ко ово каже? Онај, који тачније и боље од свих зна то, одважни и велики Давид. Некада приносећи захвалну жртву за победу, коју је извојевао у рату, он је овако говорио: *хвалићу Име Бога мога са песмом, величаћу Га у похвали* (Пс 68, 31). Затим, показујући нам надмоћ ове жртве, додао је: *и то ће угодно бити Богу, већма од млада телета са роговима и копитама* (Пс 68, 32). Тако сам и ја хтео данас да принесем ове жртве и обогрим крвљу ових прилога духовни жртвеник; али како да то учиним? Један премудри муж ми затвара уста и плаши ме својим речима: *неугодна је похвала у устима грјешника* (Сир 15, 9). Као што на венцима морају бити чисти не само цветови, него и руке које их плету, тако и у свештеним песмама морају бити побожне не само речи, него и душа која их плете. А код мене она није чиста, нема храбрости и испуњена је многим гресима. Међутим, људима оваквог својства затвара уста не само поменути закон, него и други, најдревнији и пре њега одређени. И овај закон је увео, сада беседећи с нама о жртвама, Давид; јер рекавши: *Хвалите Господа са небеса, хвалите Га на висинама*, и мало после рекавши: *хвалите Господа на земљи* (Пс 148, 1, 7), и призвавши и ону и ову твар, горњу и доњу, чулну и умну, видљиву и невидљиву, која се налази над небом и под небом, од једне и друге образовавши један хор, и тако наложивши да се хвали Цар свих, он нигде није призвао грешника, већ је и овде затворио врата пред њим.

2. Да би моје речи биле јасније за вас, ја ћу вам с почетка прочитати сами псалам. *Хвалите Господа са небеса*, каже он, *хвалите Га на висинама, хвалите Га, сви Анђели Његови; хвалите Га, све силе Његове* (Пс 148, 1-2). Видиш ли анђеле, који хвале; видиш ли арханђеле, видиш ли херувиме и серафиме, те вишње силе? Јер, када псалмопевац каже: *све силе Његове*, онда подразумева сав горњи сабор. Али, видиш ли овде грешника? А како се он, рећићеш, може појавити на небу? Онда пођимо надолу, на земљу, представљајући и други део хора; и овде га нећеш уопште видети. *Хвалите Господа на земљи, велике рибе и сви бездани: звери и сва стока, гмизавци и птице крилате* (Пс 148, 7-10). Нисам случајно и без разлога при овим речима заћутао; смутиле су се мисли у уму моме и дошло ми је да горко заплачем и тешко уздахнем. Шта може, реци ми, бити достојније жалости? Шкорпије, и змије, и дракони се призивају на хваљење свог Творца; једино се грешник искључује из овог свештеног хора; и то је оправдано. Грех је свирепа и зла звер, која не показује своју злобу само према бићима која му саслужују, него излива још отров и на славу Господњу: *јер се*

име Божије, вели Господ, због вас хули међу незнабожцима (види Ис 52, 5; Рм 2, 24). Зато је пророк и изгнао грешника из васељене као из свештене отаџбине, и упутио га у прогонство. Тако и изврсни музичар одсеца од складне китаре раштимовану струну, да она не би нарушавала хармонију других звукова; тако и искусан лекар одсеца загнојени уд, да зараза од њега не би прешла на друге здраве удо-

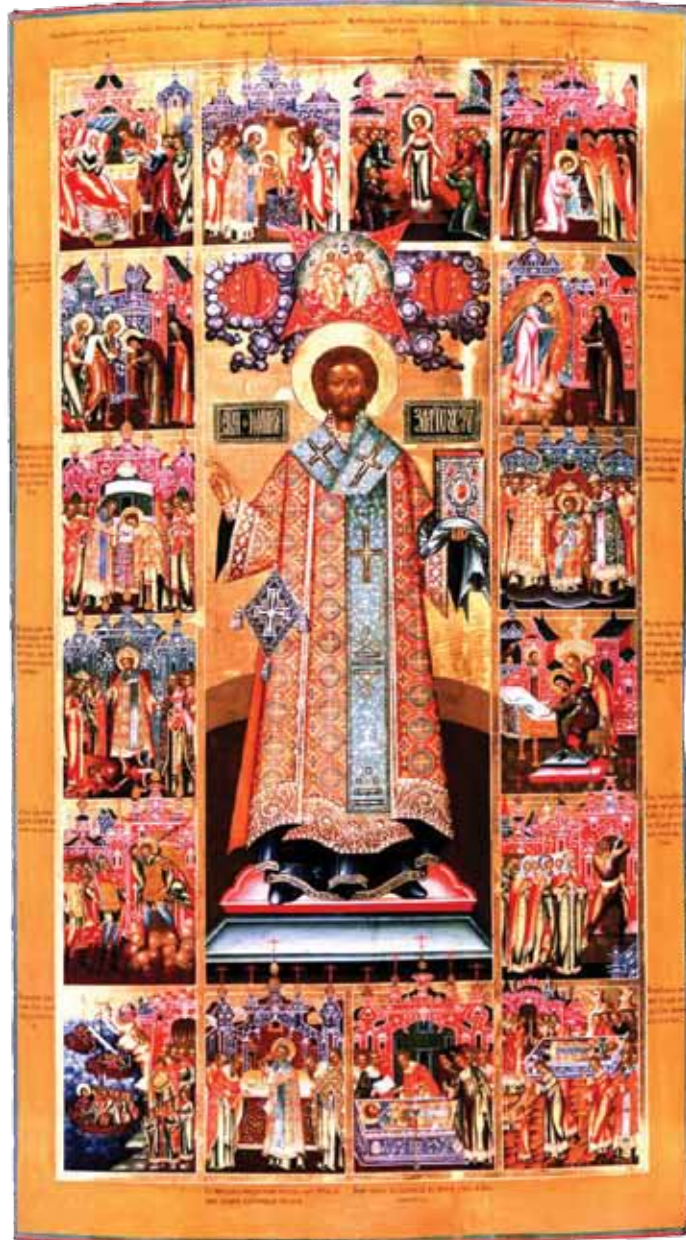

ве. Тако је учинио и пророк, одсекавши грешника од целог тела створења, као раштимовану струну и као загнојени уд. А шта ја да чиним? Пошто сам одбачен и одесечен, онда би свакако требало да ћутим. Онда, реците, да ли да заћутим? Зар ми нико неће дозволити да похвалим нашег Владику, те сам ја узалуд молио ваше молитве, узалуд прибегавао вашем покровитељству? Не, нисам узалуд. Ја сам нашао и други начин славословља, благодарећи вашим молитвама, које су усред ове недоумице заблистале као муње у мраку; ја ћу хвалити саслужитеље. Могу се хвалити и саслужитељи; а када они буду хваљени, онда ће прослављање прећи и на Владику. А да се Он и на такав начин прославља, то показује Сам Христос у речима: *тако да се свијетли свијетлост ваша пред људима, да виде ваша добра дјела и прославе Оца нашега који је на небесима* (Мт 5, 16). Ето и другог начина славословља, који може и грешник употребити и не нарушити закон.

3. Онда, кога ћу од саслужитеља узхвалити? Кога бих другог, ако не општег учитеља нашег отаџства (Флавијана, епископа антиохијског – прим. прев.), а преко њега и све васељене? Као што вас је он научио да браните истину до смрти, тако сте и ви друге

људе научили да се радије растану од живота, него ли од побожности. Хоћете ли да му од овога исплетемо венац похвала? И ја бих то хтео, али видим неизмерни бездан подвига, и бојим се да реч, спустивши се у дубину, не би била кадра да се врати на површину. Неопходно би било набројати древне подвиге, путовања, бдења, бриге, савете, борбе, трофеје за трофејима и победе, дела, која превазилазе не само мој, него и сваки људски језик, коме би био потребан апостолски глас покретан Духом, који може о свему рећи и научити. Но, мимоишавши ову област, окренимо се ка другој, безопаснијој, која се може препловити и на малој лађи. Поведимо реч о уздржању и рецимо како је он подчинио стомак, како је презрео раскош, како је одбацио богату трпезу, иако васпитан у богатској кући. Нимало није за чуђење када тако убогом и суровом животу приступа онај који живи у сиромаштву; такав има у самом сиромаштву сапутника и садруга, који му свакодневно олакшава овај терет; међутим, ко је поседовао богатство, тај се не може лако ишчупати из његових окова; његову душу оптерећује толико мноштво недуга, то јест страсти, које као густ и таман облак, заклањајући поглед уму, не допушта му да погледа на небо, већ га приморавају да се окрене надоле и гледа на земљу. Нема, уистину нема ничег другог што би толико ометало пут на небо, као богатство и несреће, које долазе од њега. Ово нису моје речи, већ суд који је произнео Сам Христос, Који је рекао: *лакше је камили проћи кроз иглене уши, него ли богатоме ући у Царство Божије* (Мт 19, 24). Али, гле, ово нелагодно, или боље речено немогуће, постало је могуће; и оно о чему је некада Петар био у недоумици пред Учитељем и хтео да дозна, то смо ми сви сазнали у стварности и чак више од тога, јер овај муж (епископ Флавијан – прим. прев.) није сам узишао на небо, већ и уводи тамо толико људи, иако је имао осим богатства и друге, не мање препреке, младост и превремену осиротелост, који могу још више помрачити сваку људску душу: такву имају привлачност, такав отров представљају! Он је и њих надјачао и устремио се ка небесима, прилепивши се тамошњем мудрољубљу. Није мислио на сјај садашњег живота и није се освртао знаменитошћу предака, ни за онима који су повезани с њим природном нужношћу, већ за онима који су му блиски по побожној настројености. Зато је он и постао такав. Он се угледао на патријарха Авраама, на великог Мојсија, који је био васпитан у царском дому, наслађивао се раскошном трпезом и живео у сујети египатској (а ви знате какви су варвари, каквом су они испуњени гордошћу и честољубљем), али одбацивши све ово, добровољно је прешао на глину и израду опека, цар и царски син је пожелео да буде међу робовима и заробљенима. Зато се он и вратио још славнији него што је раније био. После бегства и служења код таста и после невоља у туђини, он се вратио да буде господар над царем, или боље речено, бог цару: *ево поставио сам те*, каже Господ, *да си Бог фараону* (Изл 7, 1). И он је био славнији од цара, немајући дијадеме, не облачећи се у порфиру

и не возећи се у златним кочијама, него одбацивши сву ову раскош, јер *сва је слава*, каже се у Писму, *кћери Цареве унутра* (Пс 44, 14). Он се вратио са жезлом, којим је заповедао не само људима, већ и небу, и земљи, и мору, и ваздуху, и води, језерима, изворима и рекама, јер су стихије постајале сво оно што је хтео Мојсије; у његовим рукама се твар пре-

ображавала, и као некаква покорна робинја, угледавши како долази пријатељ њеног господара, у свему му се покоравала и слушала га као самог Господа. На њега се угледајући и овај муж (Флавијан) је постао такав, и при томе као млад, ако је он икада био млад, у шта ја не верујем, јер је код њега био старачки ум од самих пелена. Међутим, и као млад по узрасту, он је обухватио сво мудрољубље и познавши да је наша природа као поље обрасло шумом, лако је одсецао све грехе побожном речју, као некаким српом, остављајући земљоделцу чисту њиву за сејање семена, и примивши све то семе, унедравао га је у дубину, да оно, укоренивши се, не би сатрулило од топлоте сунчевих зрака и не би било угушено трњем.

Тако је он обрађивао своју душу, а жеље плоти је кротио лековима уздржања, налажући на тело, као на некаквог непослушног коња, узду поста, и дотле га је уздржавао да је сама уста похоте обагривао крвљу, са неопходном, при томе, умереношћу; јер он и није напрезао прекомерно тело, да се свезани путама коњ не би показао немоћним за служење, али му није дозвољавао ни да се прекомерно удебља, да се оно не би бунило против руководећег ума. И не само да је он био такав у младости, него и минувши тај узраст, није престајао да буде опрезан у овом погледу. Заиста је младост, љубљени, слична узбурканом мору по коме бесне ветрови, а седина уводи душу остаралих у тихо пристаниште, препуштајући им да уживају у сигурности, која је својствена том узрасту. У њој живећи и сада и налазећи се, као што сам напред рекао, у пристаништу, епископ Флавијан се тим не мање брине за оне који су напред бурног мора; оваквој бризи се он научио од Павла, који је и после узлажења на небо и који је дошао и изнад њега, достигавши чак до трећег неба, говорио: бојим се, да проповиједајући другима, не будем сам одбачен (1 Кор 9, 27). Зато овај муж и држи себе у сталном страху, да би постојано пребивао у сигурности, и седи код кормила, осматрајући не кретање звезда, не подводно стење, већ нападе демона и ђавоље замке, и буру помисли, и обилазећи своју војску, чува сигурност свих. Он не пази само да лађа не потоне, већ предузима све мере да нико од путника не би доживео некакво незадовољство. Захваљујући њему и његовој мудрости ми сви успешно пловимо потпуно раширених једара.

4. Када смо изгубили пређашњег оца Светог Мелетија (Флавијанов претходник на епископској катедри у Антиохији – прим. прев.), који нам је родио и овога, онда је наш положај био тежак. Зато смо плакали горко, као они који су лишени наде да ће овај трон добити сличног човека. Али када се такав јавио и стао међу нас, разагнало се све наше униније, расејале су се све наше жалости, прекинувши наш плач и то одједном, као да је сам блажени (Мелетије), уставши из гроба опет узишао на овај престо. Уосталом, заневши се подвизима нашег духовног оца, ја сам неприметно продужио беседу изнад мере, не изнад мере његових подвига, о њима још нисам ни почео да говорим, него изнад мере која приличи мојој младости. Онда зауставимо беседу у пристаништу ћутања. Иако она неће да се застави, већ са роптањем и негодовањем жели да до краја ужива у цветовима красноречивости, ипак, децо, то је немогуће. Онда престанемо да тежимо за недостижним; за нашу утеху је довољно и оно што је речено. Тако се догађа и са драгоценим уљима: она не само онда када их неко нехотице пролије из сасуда, већ и онда када их се само дотакне прстима, шире по ваздуху дивно благоуханије; исто се догодило и сада, али не снагом мојих речи, већ храброшћу подвига овог епископа. Помилимо се онда, да би наша заједничка мајка (Црква) пребивала непоколебива, и да би овај духовни отац, учитељ, пастир, кормилар, живео још много лета. Ако ви удостојавате неке

пажње и мене (јер се не усуђујем да себе стављам у исти ред са свештеницима, као што се *недоношче* не може сматрати равним са благовремено рођеним), ако ви уопште удостојавате и мене некакве пажње, макар и као некакво *недоношче* (1 Кор 15, 8), онда се помолите за ниспослање мени помоћи свише. Мени је била потребна помоћ и раније, када сам живео лаичким животом, али када сам примио на себе овај тешки терет, онда ми је потребно много руку помоћи,

потребне су ми безбројне молитве, да бих могао у целини узвратити примљени залог од Владике у онај дан, када буду прозвани да положе рачун они који су добили таланте. Зато се помолите да и ја не бих завршио међу свезаним и баченим у најкрајњу таму, него међу онима, којима ће бити указано макар мало снисхођење, по благодати и човекољубљу Господа нашег Исуса Христа, Кога, нека је слава, и моћ, и поклоњење у векове векова. Амин.

Превео са руског Небојша Ђосовић

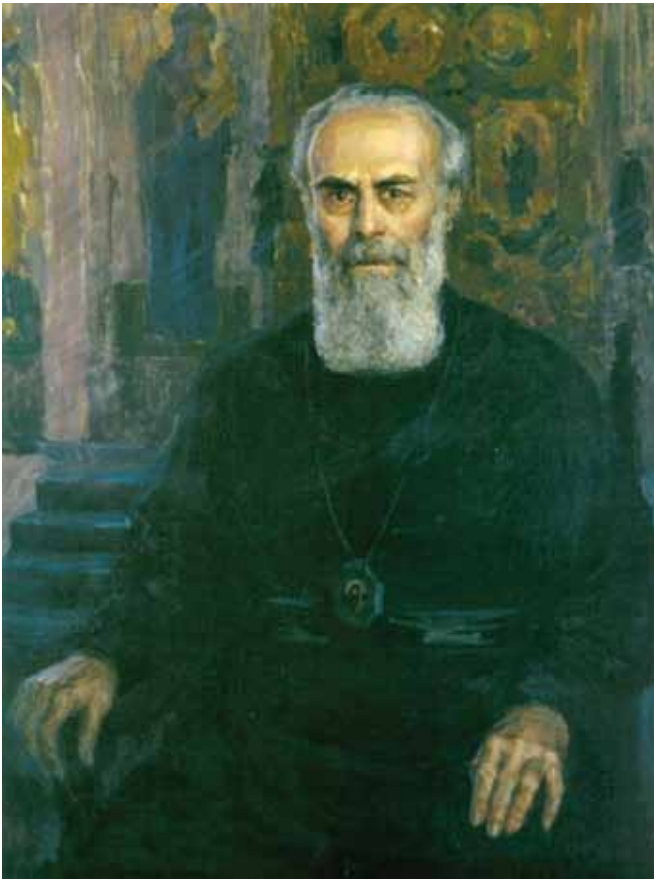

ТРИ НЕДЕЉНЕ ПРОПОВЕДИ

О *раслабљеном*
(недеља 4. по Пасхи)

У име Оца и Сина и Светога Духа,

Хтео бих да скренем вашу пажњу на три црте данашњег Јеванђеља. Прва је: како је страшно чути да је тај човек био 38 година у крајњој нужди, разбијен телесном болешћу, сломљен, а да се није нашао ниједан човек који би му помогао... И то што се догодило њему, у данашње време догађа се са милионима других људи, зато што смо *ми* хладног срца и не интересује нас што други гладују, страдају од болести, или се налазе у душевном очајању, или траже и не могу да нађу свој пут у животу, то јест у крајњем, не могу да нађу Живога Бога. Зато што смо *ми* тако хладни, милиони људи остају у тами и хладноћи, у усамљености и ужасу.

Друга црта данашњег Јеванђеља односи се управо на следеће: ко од нас може рећи да када је нешто желео, маштао, нешто достигао и при томе стајао поред другог човека, који је био у истој нужди, али још дуже и више у тој потреби, ко се од нас жртвовао и померио у страну, рекавши: ти иди први или ти буди прва, а ја ћу сачекати... Као одговор на такав поступак, Господ би могао дати човеку (сваком од нас, ако бисмо тако поступили) такву душевну тишину, такву светлост, која би учинила непотребним оно према чему смо тако очајнички тежили.

И на крају, Христос говори овом човеку: Гледај да не грешиш више, иначе ће ти бити још горе од овога што си преживео... Свакако, грех се изражава речима, мислима, поступцима, изјављивањем воље, али је у основи грех – одвајање од Бога, зато што се Бог јавља као кључ наше целосности. Ако се ми раздвајамо од Њега, онда губимо и саму могућност да будемо целовити. А одвајамо се сваки пут када у односу на другог човека поступамо онако како наш Спаситељ Христос не би поступио. Он нам је показао шта значи бити истински човек – целовит, потпун, онај који носи у себи Божански мир и Божанску славу. Он нам је показао пут; Он нас је упозорио да оно што нисмо учинили било коме од наших ближњих, то нисмо учинили ни Њему; и обратно, оно што смо учинили за нашег ближњег, то смо управо и Њему учинили, зато што када нешто добро учинимо за вољеног човека, то вољени никада неће заборавити.

Удубимо се мишљу у ово што смо сада прочитали и у ове покушаје разумевања, које сам покушао да доведем до ваше свести. Ето, доведите их до свести, доведите их до срца, до воље, и нека се ово све расцвета у живе, делатне поступке. Амин.

О *Самарјанки*
(недеља 5. по Пасхи)

У име Оца и Сина и Светога Духа,

Када је Христос разговарао са Самарјанком, Његови ученици су се чудили како Он може говорити са туђинком? Но Бог је Бог свих: све је сатворио Господ, све обухвата Његова љубав, свима је дошао Христос, ради свих је живео, ради свих је умро, за свакога је доживео богоостављеност, и у тајанствени, страшни ад сваког човека Он је ушао. Ученици су још делили људе на своје и туђе; Христос све обгрљује једном љубављу. И ми смо призвани, будући Христи, да се исто тако односимо према свима ради којих је дошао Спаситељ на земљу, ради којих је Отац дао Свог Јединородног Сина на смрт.

Односимо ли се ми тако према људима? Не делимо ли их на „своје“ и на „туђе“, на пријатеље и на непријатеље? Ми нисмо призвани да пријатељима Божијима идемо са благовешћу о спасењу, са благовешћу о новом животу, која је у Богу и који се Њиме даје, већ „непријатељима“ Божијим.

На крају данашњег Јеванђеља, Спаситељ говори да се њива већ жути, спремна за жетву, али је посленика мало... И када се обазремо на хришћанску заједницу, на своју Цркву и на све Цркве, које се именом Христовим називају – видимо да је то истина! Зар се не ужасавамо при помисли да нас има толико, а да реч Божија умире у нашој средини? Зачује се и утихне, прогрми и заћути... Ми смо призвани од Христа да будемо Његово присуство на земљи,

Његови сведоци; ми смо призвани да на земљи будемо као наставак Његовог оваплоћеног присуства; и више од тога, ако се може рећи: присуством и Христа и Духа Светога, који живе у нама. И шта видимо? Милиони око нас желе реч истине, реч наде, реч вере, желе да им дође весник Христов, по коме би они могли познати Онога који га је послао: Не судију, већ Спаситеља, Друга, кадрог да каже и самом Јуди: „Друже Мој.“ Поља се жуте, милиони су жедни, милиони су изгладнели; а ми живимо затвореним, страшљивим животом.

Када је Самарјанка чула од Христа речи, које су дошле у њену душу, боље рећи излиле се у њену душу, као што вода продира у исушену пустињску земљу, она је све оставила, заборављајући и зашто је дошла на бунар, те је пожурила у град да би саопштила људима чудо: она је сусрела Онога у коме је осетила Месију, Спаситеља света – Христа. И оно што је она говорила и што јој се догодило, било је тако да су људи поверовали њеним речима и пошли ка Христу... А ко слуша нашу реч, је ли спреман да све друго одбаци, сва испразна тражења, ради тога да би пришао Христу, Који је Пут, Истина и Живот? Наше сведочење је слабо, бледо; њено сведочење је било попут пламена и прозрачно као светлост: људи су слушали сведочанство и нису видели жену која им је причала. А када ми говоримо, како људи често виде само нас и не чују речи, које звуче, које би требало да прогрме кроз нас, кроз нашу прозрачност и дођу до њих као живот.

А затим, пришавши Христу, људи су говорили тој жени речи према којима се ми често односимо

болећиво: ми већ верујемо не само по твојој речи, већ смо и сами видели! Како бисмо често хтели да нас се човек сећа са благодарношћу, зато што смо га привели Христу и отворили му врата Цркве, дали му радост, наду, зачетак вере... Са каквом је спремношћу Самарјанка постала не приметна; са њом се догодило исто што и са Светим Јованом крститељем: Христос је израстао у пун раст пред људима – и они су забора-вили на Јована...

Размислимо о нашем месту у делу спасења. Колико често чујем људе, који говоре: Зашто нас је мало? Зашто ово чудесно проглашење Православља не разгорева, не просвећује све околу? Зато што смо слаби! Зато што је наша реч бледа, зато што се бојимо да оглашавамо из свег грла – и не само гласом, већ читавим животом – нашу или тачније Божију благо-вест.

Замислимо се над причом о Самарјанки. Христос је дошао свима; Он нам је објавио да ће доћи време када ни овде ни тамо неће требати да се траже истинских поклоници Богу Оцу, и да ти који Му се поклањају, треба да се поклањају *Духом и Истином*. Но, овај Дух, ова Истина треба да просијају кроз нас; ми смо послани у свет, ми смо апостоли Христови, ми – сведоци његови, и по нама ће судити о Христу... Размислимо о нашој одговорности, и са радошћу поделимо оно богатство, ону срећу, ону веру и наду, оно ликованье, које нам даје Христос. Амин.

О слепом
(недеља 6. по Пасхи)

У име оца и Сина и Светога Духа,

Ми смо данас слушали јеванђелску причу о слепорођеном. Ми не знамо опитно шта је то телесно слепило, али можемо макар донекле замислити колико је овај човек био затворен у самом себи, колико је читав свет који га је окруживао, за њега постојао само као удаљени звук, као нешто што он није могао себи представити. Он је могао само да замишља свет око себе: и то по додиру, по звуку, али је пуна, савршена реалност измицала пред њиме.

Ми нисмо физички слепи, али је много међу нама оних који су затворени у себе! Ко од нас може рећи за себе да је толико отворен да је кадар да доживи свет у читавој његовој ширини и дубини? Ми сусрећемо људе и видимо их својим погледом, али не дешава ли се често да иза спољних црта и облика, читаве спољашности, прозревамо нешто дубоко у човеку? Како се ми ретко загледамо у очи човека и схватимо га до дубина! Ми смо окружени људима, и сваки човек је јединствен за Бога; но, да ли је и за нас сваки човек јединствен? Зар су око нас просто „људи“? Да, они имају своја имена, презимена, надимке, ми их препознајемо по спољашности, али их не познајемо по много значајнијој дубини...

Такав је наш положај; ми смо слепи, глуви и безосећајни према спољашњем свету; а призвани смо да тумачимо знамења. Када сусрећемо некога,

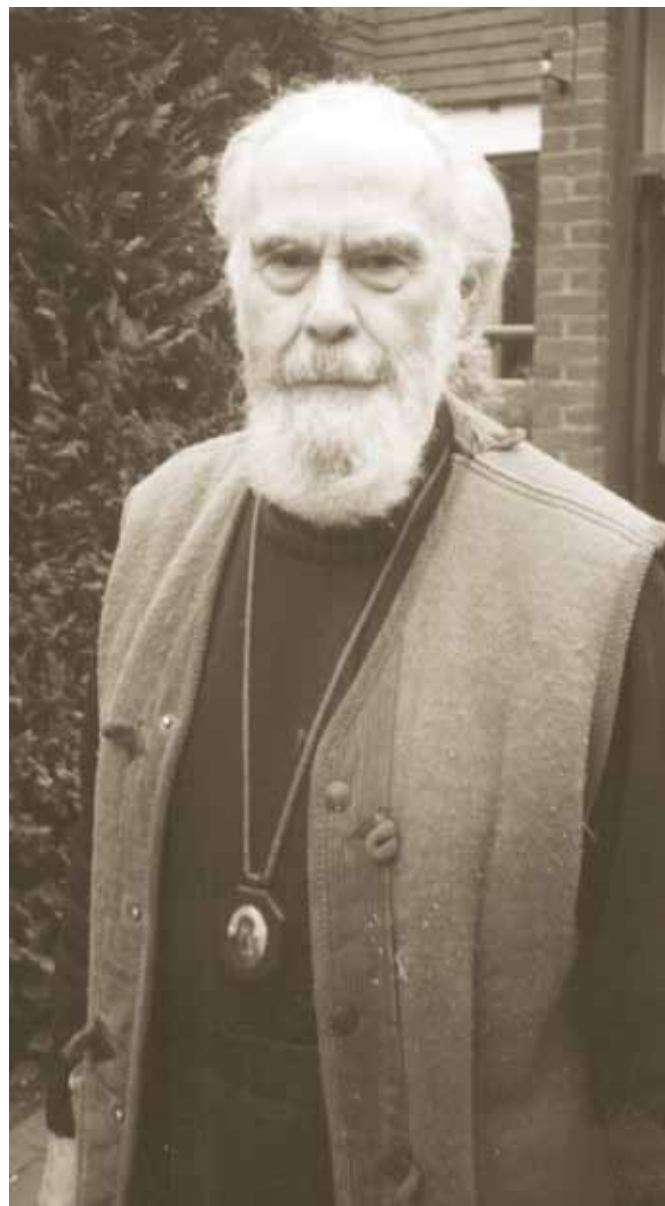
ми би требало да прилазимо том човеку као тајни, то јест нечему што можемо открити за себе само преко дубљег општења, улазећи у такве узајамне односе, можда и безмолвне, а можда и обучене у речи, али толико дубоке, да ми можемо познавати једни друге – не тако, свакако као што нас познаје Бог, *већ зна-ти једни друге у светлости Божијој, која просвећује свакога од нас и све нас.*

И више од тога: ми можемо, сваки по мери својих снага и дарова, савршити оно што је учинио Христос. Он је отворио очи слепог човека. И шта је тај човек угледао? Прво што је угледао, био је лик оваплоћеног Сина Божијег, или другачије говорећи, он је угледао *љубав* оваплоћену. Када су се његове очи среле са изгледом Христовим, он је срео Божије састрадавање, Божију љубав, Божију дубоку бригу и разумевање. Тако исто би могли многи људи почети да прогледају, када би при сусрету са нама сусретали људе у чијим очима и на чијим лицима би могли видети сијање истинске, трезвене љубави; такве љубави, која није сентиментална, него зрачећа љубављу, која може видети и разумети. Када би тако било, ми бисмо могли за нашу околину бити откровењем онога смисла, који држи, чува свет: кроз уметност, кроз лепоту, кроз науку, кроз сва средства којима се може уловити лепота и објавити међу људима.

Но, да ли ми уистину тако поступамо? Бринемо ли се о томе да до свакога кога срећемо донесемо: ширину, и дубину, и лепоту, и значење свега? Не тежимо ли да више добијамо, него ли да дајемо? А, гле, и Свети апостол Павле каже да је блаженије давати

него примати. А он је добио тако много. Он је добио познање Бога у сопственом опиту вере; он је добио сву науку и познање и опит доступан Старом Завету, а затим му се Христос открио: шта он све није добио! Али ипак, он се више радовао давању, зато што није хтео да буде *поседником* свих блага која су га допала; он је хтео да их раздели, хтео је да загреје људе огњем који се распалио у њему.

Замислимо се над тим колико смо ми богати, колико смо обдарени, колико нам је много дато да видимо и чујемо. И освестимо се за то колико је трагично што смо и поред тога зазидани у себе, све док не срушимо те зидове, ради тога да би *дали*, тако штедро, тако широко, без шкртости, као што смо и сами добијали. Тада ће се заиста, по речи Христовој, радост наша испунити. И *нико и ништа* је не може никада отети од нас. Амин!

Предео са руског Небојша М. Ћосовић

СВЕТИ МАКСИМ ГРК

Што до Русије XV и XVI века (Московске кнежевине, која тада постаје царство) непосредно и директно стижу црквене, државноправне, културне и књижевне идеје Византије (које нису биле на умору као византијска држава) и јужнословенских држава под вишестраним живим грчким утицајем (Бугарске, Србије), заслужни су пре свега припадници такозваног

другог јужнословенског утицаја на Источне Словене. Ову групу чине митрополит кијевски и московски Кипријан (Бугарин, + 1406), Григорије Цамблук (ученик бугарског патријарха Јефтимија, молдавски монах, дечански игуман, српски писац, руски митрополит, + 1419/20) и Пахомије Логотет (Србин, светогорски монах, реформатор руске агиолошке књижевности у другој половини XV века, + 1484). Поуздано се зна да у њихово време међу Русима постоје веродостојна знања о Немањићима, Косовском боју, каснијим надирањима Турака на Балкан... О блиским контактима сведочи и жанровска и стилска испреплетаност староруске и српскословенске књижевности.

Поред ових Словена, за распрострањавање култа Светог Саве Немањића међу Русима заслужан је и један учени грчки монах који је у науци познат као Максим Грк (Арта у Епиру 1470 – Светотројичка Сергејева лавра 1555, прославља се као преподобни 21. јануара). Остало је записано током другог суђења Максиму (1531) да је са Свете Горе донео *Житије Светог Саве* (Доментијаново или Теодосијево), које је, имајући у виду Немању и Стефана Првовенчаног као ктиторе многих манастира, могло да послужи као илустрација

у руским споровима о манастирским имањима у које се укључивао и Максим Грк.

Мада су у Русији, па и шире, многобројна дела Максима Грка (идентификовано је око три стотине рукописних књига са његовим делима од XVI до XIX века) била позната у свим вековима после његове смрти и популарна онолико колико су се уклапала у преовладавајућу црквено-државну идеологију, тек од 1942. године, након књиге руског научника Ели Денисова (Е. Denissoff, *Maxime le Grec et l'Occident*, Париз-Лоувен 1942), могу се реконструисати све фазе његовог врло интересантног и богатог живота.

Аристократско порекло његове породице Триволис из Епира, вероватно је омогућило Михаилу (световно име Масимово) да се преко Крфа са двадесетак година (1492) отисне у Италију попут многих његових учених сународника-емиграната и врло брзо укључи у њихову планетарно важну мисију – преношење на већ хуманизован латински Запад античког и хришћанског наслеђа Истока. Сарађујући као професионални грчки писац са водећим италијанским хуманистима доба Лоренца Медичија (Алдо Мануци, Јован Ласкарис, Марселио Гичино, Пико де ла Мирандола) у Венецији, Падови, Ферари и Фиренци, Михаило Триволис и сам трпи утицај њихових ставова који су формулисани кроз такозвану фирентинску „Платонову академију“. Тај утицај појачан је када се упознаје са проповедима Ђеролама Савонароле (1452-1498) које су уперене против високог клира и папске курије. Претпоставља се да је у Фиренци био очевидац Савонаролиног вешања и спаљивања. На основу једне летописне белешке манастира Сан Марко у Венецији из 1502. године, у којем је раније Савонарола био стерешина, може се претпоставити да је и Михаило постао сабрат ове доминиканске заједнице. Мада је касније у Русији писао о доминиканцима, није, што је очекивано, помињао своје монашко искуство у њиховом манастиру. Међутим, већ у пролеће 1504. године обавештава једног пријатеља да је напустио манастир, а себе упоређује са лађом коју таласи немилосрдно бацају по пучини.

„Нема сумње да су у то време на њега деловала три јасно уочљива утицаја која су била међусобно тешко помирљива: Платонова филозофија и класично образовање; хришћанска традиција учења Светих отаца с којом је несумњиво био упознат још од ране младости, и утисак који су на њега оставили Савонаролини живот и дело“ (Д. Оболенски, *Шест византијских портрета*, Београд 1991).

Већ 1505. или 1506. године, Михаила налазимо у Ватопеду на Светој Гори као православног калуђера Максима. Озбиљни научници скрећу пажњу да није паметно инсистирати на томе да је званично прелазио из једне у другу Цркву – помињу толератнији став у грчким заједницама на Крфу и у Венецији према Латинима, заједничка богослужења, и наглашавају да расцеп у хришћанству још није био потпун. Током десетогодишњег бављења на Светој Гори није много писао, али је помно изучавао византијску црквену књижевност. Из његових дела на руском види се да се

посебно бавио Григоријем Богословом и Јованом Дамаскином. Изгледа да му је био близак и тадашњи светогорски космополитизам којем тон даје плодносна грчко-словенска духовна и интелектуална заједница.

Није тешко разумети зашто су светогорски оци, удовољавајући молби руског (московског) владара Василија III (1505-1533) да му пошаљу доброг преводиоца са грчког језика, одредили да је за ту мисију најпогоднији монах Максим. Свротивши до Цариграда, где је највероватније у Фанару добио инструкције да поради на томе да би Руска Црква престала да се осамостаљује у односу на Цариградску, односно да од Московске кнежевине у експанзији измоли помоћ поробљеној православној браћи на Босфору, у Москву стиже 1518. године. Одмах почиње да преводи *Псалтир* и *Дела апостолска* са светоотачким тумачењима. Прави преводе и преписе за библиотеку великог кнеза и увиђајући како су словенски преводи грчких богослужбених књига пуни озбиљних грешака, почиње да их исправља.

Када наш јунак долази у Московску кнежевину, државне и црквене власти настоје да искорене остатке јереси *јудаиста* који нису веровали у Свету Тројицу и који су жестоко нападали црквену јерархију. Главни противник јереси био је игуман Јосиф из Волоколамска. Он се није борио само против јеретика већ и против прековолошких пустињака који су као следбеници Нила Сорског (+1508) заступали реформу манастирских устројстава и начело монашког сиромаштва.

Уз филолошку делатност, Максим врло брзо почиње да се занима за руски верски, друштвени и политички живот. У бројним *разговорима*, *посланицама* и *латонским дијалозима* настоји да верски и културни живот подигне на виши степен, бори се против савремених друштвених зала, против незнања и предрасуда, као и против спољашњег сјаја у богослужењу. Његова жеља да реформише руски верски живот сврстава га уз прековолошке монахе, тако да постаје сарадник њиховог предводника Васијана Петрикејева. То даје могућност *јосифовцима* који са митрополитом Данилом (1522-1539) почињу да контролишу званичну Цркву, да га оптуже за импресиван списак дела: јератичка схватања, бављење магијом, критиковање кнеза, везе са Турцима, противљење независности Руске Цркве од Цариградске патријаршије и залагање да манастири и цркве изгубе земљиште поседе и сељаке.

Лако је закључити да само две последње тачке имају упориште у његовој делатности. Као Грк имао је јасно уверење да Руска Црква не може без сагласности константинопољског патријарха бирати свог поглавара, иако је то рађено већ стотинак година. Није му сигурно могла бити потпуно прихватљива властодржачка и национализмом прожета теорија о Москви као *трећем Риму*. Пре је веровао у идеју да све јача Русија ослободи Цариград, што отворено говори у једном обраћању великом кнезу Василију III: „Ох, када бисмо се само једног дана, захваљујући Вама, могли ослободити потчињености неверницима и стећи сопствено царство... И нека би се тако Бог смиловао да ослободи Нови Рим (Цариград) који безбожни Муслимани сурово муче, посредством побожног величанства

царства Вам, и нека би Вашем очинском престолу подарио наследника, а ми несрећници преко Вас угледали светлост слободе...” (наведено према Д. Оболенском).

А тада је почео и отворено да у својим текстовима осуђује руске калуђере и њихове идејне вође за увећавање земљишних поседа, богаћење, искоришћавање сељака и зеленаштво. Верује се да је на двадесет три године заточеништва у оковима са забраном читања и писања осуђен на два суђења 1525. и 1531. године баш због противљења увећању манастирског богатства. Осуда Максима и његовог пријатеља Васијана 1531. године представља коначан пораз *непоседника* у Русији.

На основу записа кнеза Андреја Курбског, великог Максимовог поштоваоца, зна се да је цар Иван IV (Грозни) овог грчког монаха сусрео у пролеће 1553. године у манастиру Тројицо-сергејевска лавра. Казна му је и пре тога знатно ублажена, тако да последње године живота, са царским благословом, проводи слободан у читању, писању и подучавању. Интересантно је да су око 1540. године цариградски и александријски патријарси од Ивана IV захтевали да ослободи овог угледног сужња. Међутим, руске власти нису ни помишљале да Максиму дозволе повратак на Свету Гору, што је он упорно захтевао, јер им је било јасно да много зна о њиховој земљи.

Максим у делима насталим у Русији често говори о Западу и није избегавао да жигосе латинска учења: доктрину о *Filioque* отворено назива јеретичком, док папски примет сматра дрском жељом папа да постану још моћнији. У науци преовладава став да је о Латинима говорио „уздржано“, „одмерено и пристojно, без емотивних призива“.

Као подржавалац *непоседника*, *нестјажитеља*, Максим је сматрао да представници Цркве поред осталих

обавеза имају и дужност да исправљају и окрећу царски жезал на добро, да се не додворавају световним властима, него да на њих утичу, да их смирују и обуздавају. Он говори да је духовна власт изнад световне. Пише да обавеза поучавања истини припада пастирима, жали што у његовом времену „нема Самуила Великога, јереја Вишњег који се одважно супростави Саулу преступнику, нема сличних Илији и Јелисеју, који не устукосе пред безаконцима и насилницима цара Самаријског; нема Амвросија дивног, архијереја Божијег који се не уплаши висине царства Теодосија Великог, нема Василија Великога који премудрим учењем ужасаваше гонитеља (Цркве) Валента; нема ни Јована Великога и језиком златнога који среброљубиву ђавоиму царицу Јевдокију изобличи“ (наведено према: М. В. Зизикин, *Патријарх Никон. Његове државне и канонске идеје*, том I, Краљево 2007). Међутим, победила је струја игумана Јосифа и велики кнез је био уздигнут на висину заштитника свих црквених интереса.

Професор Ђорђе Трифуновић је учио да се у Максимовим списима нарочито истиче посланица као књижевна врста, писана у духу византијске епистографије. Познате су четири његове посланице посвећене светогорским манастирима у којима московске владаре обавештава о уређењу ове монашке заједнице. У четвртој, писаној пред крај живота, он истиче: „Онима који живе у заједничким манастирима – њима су заједнички и труд и радови манастирски без лењости и роптања: и на мору и на земљи и на горама, одећа и све телесне потребе из ризнице. Сами су тесари, сами ковачи, мајстори кројачи и обућари и кожари. А стригу се Бога ради, поклоне не ишту...“ „А који се нађу у самосталним манастирима, живе по тројица и по четворица и по двојица у једној ћелији заједничким животом, међу собом у љубави и праведности, све што им је потребно за живот припремају себи својим трудом и рукама... И они се стригу Бога ради“ (наведено према: Ђорђе Трифуновић, *Максим Грк о Светој Гори*, Источник, XI, 41, Београд 2002).

Баз обзира што је након повратка из Италије на Свету Гору и одласка у Русију остао веран аутентичном православном поимању света, Максим Грк се може сматрати изаслаником у Русији хуманистичких школа италијанске ренесансе. Међутим, Русија је у XV веку била врло далеко од хуманистичког духа, тако да је и његов умерени начин откривања нових приступа хришћанским и државноправним питањима био превише радикалан и за црквене и за световне предводнике Руса.

Максимова судбина уверава да је био разборит, трпељив и смирен; да је његова ученост била широког спектра и да је превазилазила руско окружење, а да се кретала од филолошких знања до способности да свој платонизам усклади са хришћанском вером; да је био космополита који је прожимање разних светова, као што су византијски, итало-грчки позног средњег века, светогорски грчко-словенски и руски наслоњен на цариградску верску и државну идеологију, сматрао природним. Димитрије Оболенски закључује да је био последњи од људи свог соја.

Н. Јованчевић

ТЕЛО БЕЗ ХРАНЕ УМИРЕ, ДУША БЕЗ БОГА УМИРЕ

Јер Бог је створио тело, подаривши му оно што није од његове природе (од природе тела); од тела (оно, дакле тело) не добива живот, храну, пиће, одећу и обућу; напротив, (Бог) је створио тело само по себи нагим, учинивши да му је за живот неопходно оно спољашње, да је телу без оног спољашњег – без хране, пића, без одеће – немогуће живети. Ускрати ли се његовој природи спољашње, оно пропада и умире. Исто тако и душа у себи нема божанске светлости, него (душа) створена по икони Божијој – јер тако је Бог уредио и благоутврдио да би и она (душа) могла стећи живот вечни – не из сопствене природе него од свог Божанства, од Његовог Духа, од сопствене Његове светлости прима духовну храну и пиће и небеску одежду, што и чини истински живот душе.

(...)

Тешко телу буде ли препуштено (искључиво) сопственој природи, јер пропадне и умреће. Тешко души буде ли препуштена (искључиво) сопственој природи, буде ли се поуздала (само) на своја дела, а да при том нема општења са божанским духом: умреће не уподобивши се вечном животу божанском.

+++

Овај одломак преузет је из расправе Петра Јевремовића *Прилог разумевању макаријевских списа* (Источник, број 29/30, Београд 1999) и део је *Духовних омилија* које је хришћанска традиција вековима приписивала Светом Макарију Египатском, знаменитом ученику и следбенику Светог Антонија. Међутим, данас се практично са сигурношћу може рећи како Свети Макарије Египатски и писац макаријевских списа, којима припадају *Духовне омилије*, никако не могу бити иста личност.

САВРЕМЕНА РУСКА ПРАВОСЛАВНА ПЕДАГОШКО-КАТИХЕТСКА МИСАО И ДЕЛАТНОСТ

Наш епархијски часопис у сарадњи са Министарством вера и дијаспоре републике Србије у оквиру пројекта „Унапређење верске културе, верских слобода и толеранције“, као дела програма „Остваривање сарадње државе са црквама и верским заједницама“, објављује чланке и одломке из чланака који за циљ имају упознавање наше теолошке и педагошке јавности, као и свих оних који су укључени у процес осмишљавања, организовања и извођења верске наставе у нашим школама, са верском наставом и процесом верског васпитања деце у Руској православној Цркви. У ту сврху изабрани су радови еминентних руских аутора који се баве овом веома важном темом. Преко овог пројекта читаоци Каленића моћи ће да боље упознају теоријске и практичне основе православног хришћанског погледа на образовање и васпитање у Руској православној Цркви.

Као резултат нашег пројекта, осим објављивања текстова у Каленићу, произаћи ће књига, тј. својеврсни теолошки Зборник о савременој руској православној педагошко-катихетској мисли и делатности, какав до сада није објављиван на српском језику.

Л. В. Сузова

НАШИ ПРОБЛЕМИ

(из књиге: Сузова Л. В. *Православная школа сегодня*, Владимирская Епархия, 1996.)

(одломак)

Напоменимо да се реч „педагогија“ преводи са грчког као „вођење детета“, тј. заједнички пут учитеља и ученика. Међутим, ми имамо једног Учитеља – каже Јеванђеље – а то је Христос. Управо је Он прави Педагог – тврди у својој књизи *Педагог* један од учитеља древне Цркве – свети Климент Александријски. А требало би да они који себе називају васпитачима, наставницима и старатељима, смисао свог служења виде само у указивању пута и спровођењу ученика до тог Учитеља, који све воли.

Али како то учинити? На који начин? Пре свега – речју. Зато Црква и јесте у свим временима у потрази за тим посебним речима и у дијалогу са светом. То је дијалог – позива и дијалог – сведочења. И да би била саслушана и правилно схваћена, она је морала узвишене појмове хришћанског открочења увек да преводи на језик разумљив савременицима. Вековима траје овај енергични дијалог између вечности и времена, тј. ватрени и жалостиви говор Цркве упућен страдалном свету.

У Новом завету налазимо много примера таквих дијалога. Они су за нас најбољи примери које би требало следити. Размотримо један од њих. Рецимо, говор апостола Павла на атинском Ареопагу (Дап17, 22-31).

Напоменимо да се апостол Павле прво упознао с оним чему су се Атињани поклањали, у чему је и нашао основу за почетак своје проповеди: *Јер пролазећи и посматрајући ваше светиње, нађох и жртвеник на коме беше написано: Непознатом Богу. Онога, дакле, којег не знајући поштујете тога вам ја проповедам.*

Овде је, у суштини, показано неколико најважнијих правила хришћанске педагогије. Као

прво, посматрање. Апостол Павле је најпре сазнао како, да тако кажемо, 'дишу' Атињани, тј. упознао се с њиховим животом и покушао да га разуме и осети. Град пун идола изазвао је у њему побуну. Вероватно је он чак и негодовао, али као учитељ народа своја осећања ниједном није показао. Ето другог правила педагога – уздржаност емоција, кориговање личних осећања и импресија.

Даље, ми можемо да видимо да апостол Павле своју проповед не почиње ни лекцијама ни јавним разобличавањем, као и то да се он уопште ни по чему не издваја од слушалаца. То је оно што му и пружа могућност да лако и природно повеже реално постојање својих саговорника са новим знањем које жели да им пренесе.

Павле свој говор организује психолошки веома мудро, како би сви присутни могли не само да га разумеју већ и да га прихвате. Он најпре говори готово хладно, чисто информативно, али са сваком новом фразом његов говор све више поприма црте ватреног пророштва и позива. Међутим, ево шта је немогуће не приметити: апостол Павле Христово име у свом првом обраћању просвећеним грчким паганима – као такво – не изговара отворено, већ своје слушаоце само наводи на разумевање новог света који је Христос оставио после Себе.

Видимо да апостол током читавог свог говора ни у једном тренутку не заборавља на своје слушаоце, трудећи се да максимално узме у обзир могућности њихове перцепције. Такав метод би требало да постане заповест за сваког хришћанског наставника.

(...)

Још је у стара времена многим постало јасно да је педагогија – страшна ствар, у правом библијском смислу те речи. Усуђујући се на неизоставно учешће

у формирању ове или оне личности, ми узимамо на себе терет Створитеља. И без обзира на наше светоназоре, не можемо а да не осетимо васељенску одговорност. Стога, ма колико било велико искушење одгојити себи сличне, ми не смејемо да му подлегнемо. Интуиција дошаптава да други човек, макар он био и мали, не би требало да буде сличан нама; он је – други универзум и има сопствени пут у животу – а ми смо призвани да му на сваки начин помогнемо.

Неопходно је развити личност, тј. развити све оно добро које је првобитно усађено у њу. У процесу тог развоја човек почиње дубље да сагледава себе и да активно тежи духовном животу. Ова енергија духовног развоја и уводи дете у Цркву. И овде пред учитељем стоји још тежи задатак: да не супротстављајући се унутрашњем развоју, по одређеном редоследу, организује сусрете душе човека са Светим писмом, богослужењем, делима светих отаца, црквеном историјом и црквеном уметношћу, и, најзад, са животом стварне заједнице – са људима. Управо се организација сусрета који могу да допринесу унутрашњем духовном развоју и може сматрати основом нашег педагошког процеса.

Хришћанско образовање се не може израчунати збиром богословских знања. Његовим резултатом се може сматрати само духовно искуство, тј. посебно устројство душе човека. У томе лежи специфичност хришћанске педагогије. Концептуално, њу би требало схватати као процес дубинског васпитања, и читав наставни материјал је дужан да буде средство за достизање тог великог циља.

Васпитање је спор и сложен процес који захтева комплексан систематски приступ, односно повезивање различитих, често и међусобно супротстављених компонената. Васпитавању се треба учити. Не можемо овде а да не наведемо изванредни исказ А. С. Макаренко: „Васпитава све: људи, ствари, појаве, али, пре свега и највише од свега – људи. Дете улази са целим комплексним

светом реалности која га окружује у бесконачан број односа, од којих се сваки непрекидно развија, преплиће са другим односима и компликује физичким и моралним развојем самог детета. Сав тај „хаос“ као да се не потчињава никаквом обзиру, но ипак он у сваком тренутку изазива одређене промене у дететовој личности. Каналисати овај развој и управљати њим заправо и представља задатак васпитања“ (Макаренко А. С., *Книга для родителей*, Москва, 1934, 4.).

Ове речи на најбољи начин објашњавају да васпитавати значи – бити поред оног који се васпитава и узимати учешће у његовом спољњем, и посредно, у унутрашњем животу. Духовно васпитање, тј. васпитање религиозног осећања – значи такође боравити поред неког и бити стално спреман за пружање помоћи и савезништво у борби са грехом.

(...)

Хришћанско васпитање је неминовно и васпитање осећања. Морамо их научити не да она господаре над нама, него да нам служе. Јер како бисмо иначе одредили истинитост односа, ако не осећањем. А како да препознамо лицемерје и неискреност? Осећања ће нам ту помоћи. Хришћанско васпитање се може тумачити и као васпитање главног осећања у човеку – осећања истине. У суштини, човека можемо сматрати комплетном личношћу не онда када се код њега просто појављују концепти добра и зла, него тек тада када они почну да управљају његовом вољом. Од тог тренутка он постаје способан за прави дијалог са светом, не растварајући се у њему и не губићи своју савест.

(...)

И, најзад, ту је одјекнуо принцип *смирења*. Према мишљењу многих отаца Цркве смирење је главна хришћанска врлина. Чиме се може изразити смирење педагога? Схватањем да је Господ истински водич деце, и свешћу да ми не смејемо да сметамо Његовом деловању. Међутим, да ли нам се све открива у том Божанском замислу о човеку? Наравно да не. И ту се не ради само о духовном стадијуму педагога, већ, у првом реду, о томе да човек никада нама не може бити до краја отворен и јасан. Ми не треба њиме да управљамо. Ми смо Божји сарадници, по речима апостола Павла, и треба да му пружимо прилику да делује. Наша педагошка ревност мора да има јасне границе – пред тајанственим Промислом Божјим треба да се повлачимо.

Са руског превела Наташа Јефтић

ВАСПИТАВАЊЕ ВАСПИТАЧА

Преузето са: http://www.sofia-sfo.ru/sites/default/files/img/garmaev_vospitanie_vospitatel.DOC

(одломак)

Волгоградска Свето-Сергијевска епархијска школа православне катехизације и црквене педагогије припрема црквене васпитаче и кандидате за свештенство са педагошким знањима и навикама. Десет година нашег рада показало је да овај задатак није нимало једноставан.

Није довољно пренети знања црквених научника и педагога и научити некога позиву предавача. Неопходно је будуће педагоге научити послу васпитавања деце и омладине, пружити им искуство поступања према родитељима васпитаника. Васпитавати не значи предавати. Зарад тога неопходно је да сама школа уме да васпитава. Самим преношењем знања, умећа и навика васпитач не васпитава.

Наша Волгоградска школа бави се овим у данашње време веома сложеним задатком.

(...)

Важнији садржај васпитања била је идеологија. У чему је лукавство? Ако би се посао васпитавања плаћао, временом би постао формалистички. Тада идеологија, формалистички предавана, не би могла да допре до дететове душе и да се у њој укорени, а идеологија је нешто што је по замисли стваралаца морало ући темељно у детињу душу и склонити је од Христа потпуно и дефинитивно. Немогуће је ово урадити формално, односно, онда неће бити оних плодова који су постављени као непријатељски задатак спрам Бога. Зато се остварује сасвим прецизно планирана замисао. Идеолошко васпитање морају спроводити људи који су идеологији искрено предани, то јест искључиво ради ње спремани да обављају своју службу. Због тога је зарађена плата била искључена – није је било, али је зато била веома активна морална подршка таквим васпитачима. Различитим средствима јавног подстрека подржавао се њихов ентузијазам.

(...)

Педагошки процес је усавршавање детета у једном или другом својству његове душе, духа и вере. Процес има свој редослед, степене и узрастање. При томе је неопходно пажљиво ослушкивати састав детета: греховни, који се противи богомданом,

и богом дани који се одазива Божијем позиву. Потом, пронаћи и изградити однос са дететом. Након тога је могуће увести дете у педагошке процесе који ће га научити врлини. Изградити све ово у смислено узрастање, правилно распоредити и ослушкивати живо одређење педагошких процеса, показало се као веома сложен посао. При томе, неопходно је све устројити да не буде апстрактно (нису у питању предавања); у односу на дете треба све пронаћи и саздати према његовој души.

Помоћу разумног односа са дететом наћи ће се и формулисати перспективе васпитања неке особине.

Овде је важно, на првом месту, пронаћи степен или етапе перспективних линија, одредити критеријуме на свакој етапи, израдити најважније садржаје које треба упражњавати и њима научити дете. Уочити како ће дете савладавати те садржаје јесте најтежи педагошки задатак који, с једне стране, приликом пројектовања перспективне линије предупредује саме педагошке процесе, а с друге стране, у ходу усавршава педагошке радње.

Ми данас разликујемо педагошку ситуацију и педагошки процес.

Педагошка ситуација ствара или усавршава у детету једну особину душе, на пример послушање или самопожртвовање. Педагошки процес је узастопност педагошких ситуација које дете временом развија и усавршава у својој души, духу и вери.

Педагошке ситуације треба пратити, а педагошким процесом треба овладати. Како би наш студент то осетио, неопходно је да педагошке ситуације и процесе преживи у себи. То значи да се у самој школи за четири или пет година школовања мора научити кроз педагошке ситуације различитим својствима или особинама душе.

На пример, данас се много трудимо да се снагом врлине старамо о ближњем. Старање отпочиње осетљивошћу за ближњег. Потом се рађа брига за њега, жеља да се остваре његове потребе. Потребе су различите, а најтеже од њих су потребе духовне и душевне.

Најпре се треба научити удовољавању макар душевних потреба. То значи да треба осетити ближњег, устројство његове душе, неку тугу, и умети од почетка утешити, а потом помоћу оснаживања за живот и рад, усавршавати ове снаге. Све то човек осећа захваљујући бризи и снази разума.

савремена руска православна педагошко-катехетска мисао и делатност

Развијена снага брижности доводи дело до краја. Човек са недовољно развијеним снагама душе не приводи дело крају, остаје на нижем ступњу. На пример, невољу је пажљиво осетио, утешио и на томе оставио ближњег. Истовремено, други није само утешио него је и укрепио његовим сопственим снагама, обновио их је, али је на томе остао. А трећи не само да је укрепио, него је и и даље наставио да води рачуна о ближњем и о усавршавању његових снага.

Први је показао брижност током једног дана и тиме се задовољио; други, убеђивања ради, „бригну се“ два-три дана, док није заиста убедио, а трећи је све до сада у бризи зато што носи у себи пуноћу брижности. Све време пажљиво пратити, пазити на ближњег, како он живи, како се развија током једне, две, три године. Код нас оваквих студената, на жалост, сада нема.

Поједини студенти су досегли други степен, другу етапу брижности. Понеки су способни да се одазову туђим потребама и да утеше. Таквих је једна четвртина. Три четвртине студената о томе знају, од којих један део жели да то и поседује, али ништа зарад тога не чини.

Зато се пред васпитачем налази задатак да три четвртине студената узме под своју бригу. За овако нешто су потребни *васпитачи бриге*.

У школи нема много васпитача који у својој природи носе бригу за друге. Садашње исходиште

је следеће: онај студент који је способен да брине о другима у општим условима васпитања, то јест у условима заједничког живота, кадар је да у томе напредује, а онај који нема ту способност и само зна о томе, у најбољем случају има потребу и жељу да се на том путу развије, али нема одговарајућу помоћ са стране и у таквим условима практично тавори.

Зато је најважнији проблем у школи – проблем кадрова. Веома смо радосни када нам дође нека сестра која у школу долази у својству куvariце или помоћнице у домаћинству, а која у себи носи отворену живу бригу за друге, јер онда заједно постајемо сведоци њене бриге, још више, имамо искуство њене личне бриге о нама. И сви се радујемо што је Господ послао човека који, иако нема статус васпитача, по свом карактеру има живу бригу која не тражи статус. Бринуће се без обзира на ранг и узраст људи у школи. С више или мање такта, али то је већ нешто друго...

Желео сам у овом раду само да уочим неке проблеме с којима се сусрећемо када је у питању васпитавање васпитача. О осталом што се у училишту дешава можете сазнати из других радова или из разговора са студентима и нашим сарадницима.

Са руског превела Марија Дабетић

Протојереј Максим Козлов

ДЕЧИЈА ИСПОВЕСТ: НЕ НАШКОДИ!

Протоиерей Максим Козлов, „Детская исповедь: не навреди!“. Чланак објављен 10. марта 2012. године на научном богословском интернет-порталу „Богослов“. Преузето са: <http://www.bogoslov.ru/text/2482884.html>

(одломак)

2. Колико често треба исповедати дете?

Делом на основу сопствених грешака, делом саветујући се са искуснијим свештеницима, дошао сам до закључка да децу треба исповедати што је могуће ређе. Не, дакле, што чешће, него што ређе. Најгоре што је могуће учинити јесте увести детету редовну исповест једном недељно. То децу води пре свега ка формализацији. Тако деца долазе и причешћују се сваке недеље или, у крајњој линији, често (што је такође упитне исправности када су деца у питању), а затим их од седам година навише скоро сваке недеље приводе свештенику да им прочита разрешну молитву. Деца веома брзо науче шта треба да кажу свештенику: „Нисам слушао маму, у школи сам био безобразан, украо сам гумицу.“ Тај списак се лако памти, и они се чак ни не сусрећу са исповешћу као покајањем. Понекад читаве године долазе на исповест са истим речима: „Непослушан сам, безобразан сам, лењ сам, заборављам да се молим“ – то је кратак списак уобичајених дечијих грехова. Свештеник који види да иза детета у реду чека још много других људи и овај пут му отпушта грехе. Али, када прође неколико година, таквом „уцрковљеном“

чеду биће сасвим нејасно шта је то покајање. За њега није никакав напор рећи да је учинио то и то лоше, да нешто „прогрмља“, са папирића или по сећању, због чега ће га или помазати по глави или му рећи: „Коља, није добро да крадеш оловке“, а касније: „Не треба навикавати (да, сада већ навикавати) на цигарете, на те часописе...“ итд. А затим ће Коља рећи: „Не желим да те слушам.“ Маша може рећи исто то, али девојчице обично брже одрасту и стекну лично духовно искуство пре него што стигну да донесу такву одлуку.

Када дете први пут воде код лекара и терају га да свуче одећу, оно се, наравно, стиди и непријатно му је. Али ако га буду сместили у болницу и сваки дан свлачили да би му дали инјекцију, оно ће то чинити потпуно аутоматски, без икаквих емоција. Исто тако и исповест у одређеном тренутку може престати да изазива било какав доживљај. Због тога се деци може дати благослов да се причешћују често, али их треба исповедати што ређе. Што се тиче одраслих ми заиста из многих практичних разлога не можемо раздвојити причешће и исповест дугим временским периодом, али би се та норма на децу засигурно могла применити, тако да би одговорна и озбиљна исповест дечака или девојчице могла бити крајње повремена, док би у међувремену било довољно давање благослова да се причесте. То не треба да буде остављено на вољу свештенику, већ би требало да постане канонска норма. Мислим да би, уз саветовање са духовником, малог грешника било добро исповедити први пут са седам година, други пут са осам, трећи са девет, одлажући почетак честе, редовне исповести, како она не би постала ствар навике.

(...)

4. Учешће родитеља у припреми за исповест

Основна ствар коју родитељи треба да избегавају када припремају дете за исповест, како за прву тако и за следеће, јесте диктирање списка грехова које они сматрају да је дете учинило, или тачније аутоматско сврставање појединих дететових лоших особина међу грехове које оно треба да исповеди свештенику. И, наравно, после исповести дете ни случајно не треба питати шта је рекло свештенику и шта му је он одговорио, и да није случајно заборавило да исповеди неки грех. У овом случају родитељи треба да се склоне у страну и да схвате да је чак и ис-

повест седмогодишњака света тајна. Било чије мешање у свету тајну Цркве, нарочито у тако деликатну тајну као што је исповест, потпуно је неприхватљиво. И свако насилно улажење тамо где су само Бог, исповедник и свештеник је погубно. Дете може да подели са родитељима оно што је рекло свештенику једино ако само пожели да то учини. Али ми не треба да показујемо нарочиту заинтересованост. Ако нам исприча – добро, ако не – ништа страшно... Деца најчешће говоре не оно што су она рекла на исповести, већ оно што је свештеник њима рекао. У томе их не треба спречавати, али не треба ни улазити у разматрање свештеникових речи, не треба их тумачити нити, тим пре, критиковати ако се не поклапају са оним што ми сматрамо да је наше дете требало да чује. Исто тако, на основу дететових речи се не треба објашњавати са свештеником, нити покушавати помоћи му да правилније поступа са својим духовним чедом: „Знате, оче, Ваца ми је рекао да сте му дали такав и такав савет, али ја знам да Вам он није све испричао како јесте, због чега се Ви нисте баш најбоље снашли. Следећи пут му боље реците то и то.“ Од таквог мајчинског притиска се безусловно треба уздржавати. У случајевима када је свест о томе потребно изградити код пастве, у ту сврху треба користити проповед, саму организацију исповести, треба напомињати да не треба прилазити исувише близу детету док се исповеда, да родитељ ни на који начин не треба да реагује ако нешто чује за време исповести. Можда треба организовати разговоре са родитељима, декама и бакама о деликатном односу према исповести њихове деце и унучади. Све то у одређеној форми долази у обзир.

5. Како дете научити да се исповеда?

Децу не треба учити како да се исповедају, већ самој потреби за исповешћу. Сопственим примером, сопственом способношћу да своје грехо-

ве обелоданимо пред ближњима, или пред сопственим дететом ако смо пред њим криви. Исто тако, кроз наш однос према исповести: ако смо пре причешћа свесни своје гордости и увреда које смо нанели другима, треба најпре са свима да се измиримо. Све то скупа код детета не може да не изгради поштовање према овој светој тајни.

А главни дететов учитељ покајања треба да буде онај ко врши свету тајну – свештеник. Јер покајање није само некакво унутрашње стање, оно је света тајна Цркве. Није случајно што се исповест назива светом тајном покајања. Дете за прву исповест треба припремати у складу са његовим духовним узрастом. Задатак родитеља је да објасне детету шта је то исповест и због чега је потребна. Детету треба објаснити да исповест нема ничег заједничког са рапортом пред њима или пред директором школе. Исповест чини оно и само оно чега смо ми сами свесни као лошег и прљавог у нама, оно због чега нам није драго, о чему нам је тешко да говоримо и што треба да кажемо Богу. Остатак учитељства треба предати у руке пажљивог, достојног духовника пуног љубави, јер је њему светом тајном свештенства дата благодатна помоћ да говори са човеком, великим или малим, о његовим греховима. Природније је да свештеник разговара са дететом о покајању него родитељи, јер је то управо случај у ком није могуће нити има сврхе указивати на свој пример или пример познаника. Говорити детету о свом првом покајању – у томе има нешто извештачено, нешто лажно поучно. Јер ми се не кајемо да бисмо затим о томе било коме говорили. Ништа мање лажно било би говорити детету о томе како су наши ближњи кроз покајање оставили одређене грехове, јер би то посредно значило да судимо и дајемо процену њихових бивших грехова. Због тога је најразумније поверити дете ономе кога је сам Бог поставио за учитеља свете тајне исповести.

Са руског превео Иван Недић

ДЕСПОТ СТЕФАН О ВЛАДАРСКОЈ СЛУЖБИ

Мном цареви царују, а моћници престо држе, рече премудри Саломон, а цар вековима је Сведржитељ Господ; а пошто пролазно ово царство примисмо од крепке руке Његове и свебогате благости, треба, колико је то могуће рођеној природи, слични да будемо Његовом лику, што отвара руку и насићује свако биће добре воље, како не бисмо били само овога пролазног царства наследници, већ и вечнога од којег је одсвуда добро уређење поверене нам владарске службе.

*Из Милешевске повеље, у:
Деспот Стефан Лазаревић,
Књижевни радови,*

приредио Ђорђе Трифуновић, Београд 1979.

У ОРАШЦУ ОСВЕЋЕНА ЦРКВА БРВНАРА ПОСВЕЋЕНА СВЕТОМ ЈОАНИКИЈУ, ПРВОМ ПАТРИЈАРХУ СРПСКОМ

На Томину недељу, 22. априла, радост и красота освећења новог Дома Божијег обасјала је Шумадију и историјски Орашац. Новоподигнута црква брвнара на имању породице Карић – Недељковић у Орашцу, посвећена Светом Јоаникију, првом патријарху српском, освећена је од стране Његовог преосвештенства епископа шумадијског Г. Јована, уз саслуживање Његовог преосвештенства епископа рашко-призренског Г. Теодосија и свештенства Епархије шумадијске и Архиепископије београдско-карловачке.

Чину освећење, поред бројних верника из околине и породице и пријатеља ктитора ове богомоље, присуствовале су и игуманија манастира Пећке Патријаршије мати Февронија, као и игуманија манастира Ваведење из Београда мати Анастасија, са сестринствима својих манастира.

Након опхода око цркве, а пре полагања моштију Светог великомученика Лазара Косовског у Часни Престо, Владика Јован је изразио своју радост због освећења новог Дома Господњег и истакао многе нимало случајне везе овога дана са Косовом и Метохијом, најпре кроз подизање цркве Светом Јоаникију, првом патријарху српском, који је столовао у Пећи, затим кроз присуство Владике рашко-призренског Теодосија и игуманије Пећке Патријаршије, мати Февроније, овом чину, те кроз чињеницу да су ктитори овог Светог храма, чланови породице Карић, која је поникла са косовкометохијске земље.

Владика је рекао:

„Данас освећујемо нови храм, задужбину господње Оливере Карић Недељковић. Ово је велики дар и велики дан, браћо и сестре, јер свако освећење храма

спушта по један део Неба на земљу. Тако и Орашац са данашњим даном, освећењем овог храма, добија један део Неба.

Храм је светиња и у њему се свршавају најсветије тајне, савршава се највећа тајна, тајна неба и земље, тајна Цркве, тајна Свете Литургије. А најсветији део храма је Свети олтар и Света трпеза коју смо опрали и умили и у коју се полажу мошти светитеља, светих мученика. Црква већ две хиљаде година у Свету трпезу ставља мошти мученика који су за веру пострадали и чија је крв утврдила и запечатила земљу. Данас освећујемо храм који смо посветили човеку од наше крви, Светом Јоаникију, првом српском патријарху, који је столовао у Пећкој патријаршији. А овде са нама је игуманија манастира Пећка патријаршија са сестринством. А у Пећи је прве зраке сунца угледала и породица Карић. Све је везано за Косово. И Србија је везана за Косово. Зато сам нашао за сходно да у овај Свети престо положим мошти, а кога бих другог, до косовског великомученика кнеза Лазара.

До данас је овај крај био под молитвеном заштитом Божијом, Мајке Божије, светитеља и угодника Божијих, а од данас и под заштитом Светог великомученика кнеза Лазара Косовског. Нека Господ молитвама Светог Јоаникија и молитвама Светог великомученика кнеза Лазара помогне свима нама, српском народу на Косову и Метохији, српском народу у Србији, српском народу расутом по васцелом свету... Нека оно за шта се узмолите

у овом храму буде услишено, браћо и сестре. Овде ће благодат Духа Светога, када се служи Литургија, претварати природно у натприродно, претвараће се

хлеб и вино у истинито Тело и у истиниту Крв Христову.

Има ли веће радости, него да земља буде украшена нашим светињама. Ето, и овај крај добио је своју светињу. Нека је слава Богу за све, нека је благодарност Богу за све, нека је благодарност нашем ктитору, госпођи Оливери и њеној породици. Биће благословени сви они који буду долазили овде на Свету Литургију, која је сва радост. Света Литургија ће учинити да и сви ми будемо радосни у овим озбиљним временима, где је све мање и мање радости. Али, знајте, браћо и сестре, речено је – не могу да замислим тужног човека тамо где се служи Литургија. Нека би дао Бог да се она служи у овом храму до скончања века и света. Бог вас благословио.“

Након освећења цркве, принета је Света Евхаристија Богу Живоме. По завршеној Светој Литургији, Владика Јован је још једном изразио нашу захвалност најпре Богу што је благословио дело подизања нове цркве, а затим и госпођи Оливери Карић – Недељковић, која је са својом породицом то богоугодно дело остварила. Потом је захвалио и Владици Теодосију и игуманији Февронији што су у Орашац донели благослов свете Косовске земље и њених светиња, као и свима који су се потрудили око подизања ове цркве. Због овог великог труда, а на предлог Епископа шумадијског Јована, Свети Синод Српске Православне Цркве доделио је госпођи Оливери орден Светог Саве II реда.

Владика Теодосије је изразио своју радост што је овог дана био присутан у Орашцу и нагласио да нам је све у животу дар од Бога – па тако и овај нови храм и овај дан када смо се сабрали око њега. Такође, Вла-

дика Теодосије је истакао и несебичну помоћ коју народ Шумадије често указује својој браћи страдалницима на Косову и Метохији, као што су и недавно свештенство и верни народ шумадијске Епархије сакупили приличан прилог за народне кухиње на Космету. Тако најбоље показујете да сте и молитвено и материјално са нама и то је прави пример хришћанске љубави и јединства, нагласио је Владика Теодосије.

На крају овог дивног сабрања одржан је кратак културно-уметнички програм, а потом и заједничка трпеза љубави у ресторану комплекса породице Карић.

Александар Миловановић, јереј

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

ВЕЛИКИ ПЕТАК – САБОРНИ ХРАМ КРАГУЈЕВАЦ

Велики Петак, дан када је човечанство осудило Бога на смрт. То је највећи бунт у и грех у историји неба и земље. У јутарњим часовима Великог Петка, Преосвећени Владика Јован служио је Царске часове, у којима се помињу догађаји гетсиманске ноћи, хватање Господа Исуса, одрицање Апостола Петра, издајство Јудино, распињање на Крст.

У Петак увече, у 16. часова, у Саборном храму, Његово Преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован служио је Вечерње са изношењем Плаштанице. Плаштаница изображава Господа положеног у гроб. Она се налазила у олтару на Часном престолу. Уз певање стихире: „Тебе одјејучагосја...“ свештенослужитељи подижу Плаштаницу испод које иде Преосвећени владика, обилазе око Престола и износе Плаштаницу на припремљен гроб на средини храма. Ово вечерње се служи у спомен скидања Тела Господњег са Крста, када су Исусови тајни ученици Јосиф из Ариматеје, назван благообразним и Никодим, измолили дозволу од Пилата и скинули пречисто Тело Господње са крста, ради сахране.

У 21. час вршено је јутрење Велике Суботе, и тада се савршава чин сахране Христове. Преосвећени Владика са свештенством Саборног храма на средини храма, уз кађење и уз држање упаљених свећа, произнео је непорочне стихире, којима претходе стихови из 118. Псалма, подељене на три статије. После отпеваног канона и великог славословија, уз звоњава погребног звона, Преосвећени Владика кренуо је са свештенством и верним народом у крсни опход око храма са Светом Плаштаницом, уз појање: „Свети Боже, Свети Крепки, Свети Бесмртни...“ са упаљеним свећама, сагласно речима Цркве, која Христов гроб назива најсветлијим, јер је извор нашег васкрсења.

Након богослужења, Преосвећени владика благословио је верни народ са жељом да у здрављу и срећи дочекају најрадоснији и најсветлији Празник над Празницима.

ПРОСЛАВА ВАСКРСА У СРЦУ ШУМАДИЈЕ

Васкрсење Христово је победа над смрћу, победа над грехом, победа над ђаволом, то је пролеће за душу људску. Једна васкршња песма дивно каже: „Данас Христос као сунце засија из гроба, данас грану пролеће у душама нашим“. Васкрсење је празник радости, наде и живота.

У Саборном храму у Крагујевцу у поноћ уз појање васкршње стихире: „Воскресеније Твоје Христе Спасе...“ и брујање звона Саборног храма, уз упаљене свеће, отпочело је свечано Васкршње јутрење. По повратку у храм, настављено је Васкршње јутрење радосним песмопојем васкршњег канона: „Васкрсења је дан, просветимо се људи...“. По завршеном јутрењу, уз речи Васкршњег тропара: „Христос Васкрсе из мртвих, смрћу смрт уништи и онима који су у гробовима живот дарова“, почела је Света Архијерејска Литургија, коју је служио Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење братства Саборног храма.

Свечаној васкршњој Литургији присуствовао је велики број верника, међу којима и градоначелник Крагујевца Верољуб Стевановић. Васкршњу посланицу Његове

Светости Патријарха српског Г. Иринеја, прочитао је свештеник Александар Ресимић.

После Свете Литургије у двору Епископа шумадијског свештенство града Крагујевца и гости упутили су честитке Епископу Јовану уз радосни васкршњи поздрав: Христос васкрсе – Ваистину васкрсе!

Срећко Зечевих, јереј

ИСТОЧНИ ПЕТАК – СЛАВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

У славу Тројединог Бога и Славнога Васкрсења Христовог, сабрала се Црква Шумадије 20. априла у храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу, да по други пут прослави Епархијску славу – Источни петак. Свету Васкршњу Архијерејску Литургију служио је Преосвећени Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслуживање свештенства и монаштва Епархије шумадијске, а уз присуство већине свештеника и верног народа.

Красота предукуса Царства Божијег, тј. Свете Евхаристије, најбоље се сагледава у ове Светле дане Васкрсења Христовог. Када се домом Божијим из стотине уста ори *Христос Воскресе из мртвих*, не можемо а да тако не замислимо и Царство Божије.

Након прочитаног Јеванђеља, Владика Јован је беседом подсетио на неизмерни значај Васкрсења Христовог: „И овај диван поздрав – *Христос васкрсе!* – којим се поздрављамо све до Спасовдана, треба да одражава нашу живу веру у Васкрсење, а не да буде само изговорена реч, као неки други поздрав. Треба сви да живимо Васкрсењем и да заиста осећамо оно што свакодневно исповедамо у Символу вере, где се каже: *Чекам Васкрсење мртвих и живот будућег века*. Христовим Васкрсењем нама је отворен пут у наше васкрсење и зато треба да знамо да без Христа не би било ни Васкрсења; а и када би ми васкрсавали без Њега, опет би то било узалудно, јер то не би било васкрсење у живот вечни. Само са оним који је раскинуо окове смрти, са Христом Животодавцем, наша вера у Васкрсење има пуноћу и води у живот вечни.“

На крају Свете Литургије пререзан је славски колач, а потом је у порти Петропавловског храма одржан пригодан културно-уметнички програм. По завршеном програму, славље је настављено у ресторану Круна у Аранђеловцу, где је Владика Јован поново честитао славу свом свештенству и позвао све на духовну будност и труд на парохијама, јер је то данас веома потребно.

Александар Миловановић, јереј

ЦРКВА У ИЛИЋЕВУ ПРОСЛАВИЛА ТОМИНУ НЕДЕЉУ

У недељу Антипасхе, Црква Божија у Илићеву, прославила је Томину недељу, будући да је и сама посвећена овом апостолу, кога као храмовну славу прославља 19. октобра.

Изградња храма још увек није завршена, иако је огроман помак направљен у последњих неколико година од када је на илићевску парохију дошао млади свештеник Владимир Ћировић, али је зато направљен огроман искорак када је у питању изградња живе Цркве Божије, што се видело и на самој Литургији, коју је својим појањем улешао хор састављен од парохијана који са радошћу и редовно учествују у ехаристијским сабрањима заједно са својим парохијским свештеником.

Беседу на прочитано Јеванђеље одржао је протојереј Милић Марковић, који је говорио о правој вери, рекавши да је она уперена ка свом извору у будућности и времену које ће испунити наше очекивање другог доласка Христовог. Зато вера апостола Томе гради и утврђује Цркву одагнањем свих сумњи у Васкрсење Христово које и чула потврђују. На крају је старешина Старе Милошеве Цркве позвао верне Илићева да подрже довршетак градње храма, али и још више од тога, да и себе узиђују у темеље наше Цркве и вере у Васкрсење Христово.

Сабрање верних је настављено у просторијама месне заједнице, где се разговарало и о даљим плановима за довршетак градње храма Светог апостола Томе у Илићеву.

Мирослав Васиљевић, протођакон

БДЕНИЈЕ У ХРАМУ СВЕТИХ МИРОНОСИЦА НА ВАРОШКОМ ГРОБЉУ У КРАГУЈЕВЦУ

У навечерје суботе 28. априла, пред недељу Мироносица, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је свечано бденије на Варошком гробљу поводом славе храма уз саслужење свештенства крагујевачке Саборне цркве. Старешина храма на Варошком гробљу протојереј-ставрофор Зарије Божовић је са верним народом у 17. часова дочекао Преосвећеног Владика чиме је почело свечано богослужење поводом славе храма. Лепоти празника је допринело појање и учествовање у богослужењу верног народа.

По завршеном бденију Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован се обратио верном народу и старешини храма протојереју-ставрофору Зарији Божовићу, честитавши славу храма Светих мироносица. Поздрављајући верни народ Владика је рекао: „Нека би Господ и нас удостојио оне најлепше речи коју је упутио женама Мироносицама, рекавши им *радујте се*. И заиста нам је потребно да се радујемо у Господу. Оне су тај поздрав пренеле и на ученике Христове и на верујући народ Божији, и заиста после туге Великог Петка и није било боље речи и утехе од речи *радујте се*. Нека би Господ дао да се и ми радујемо и да будемо весници Васкрсења, живећи са надом да ћемо и ми васкрснути. Христос нас одувек поздравља речима *радујте се*, поздравља нас Литургијом, молитвом, када чинимо добра дела. Зашто се Христос јавио мироносицама, зашто се није јавио апостолима? Одговор је једноставан, јер су мироносице својим поступком показале да је њихова вера била чврста и непоколебива, јер су остале сво време уз Господа. Марија Магдалина је последња остала под крстом, а прва је била на гробу. Она је прва срела Васкрслог Господа. Вера Мироносица, можемо рећи, била је већа чак и од вере апостола, јер су се они разбежали када су Исус

са одвели на распеће. Апостоли себе сматрају сведоцима Васкрсења, али и поред тога Мироносице су их у неком смислу превазишле. Наша вера треба да буде као вера мироносица и да у свом животу будемо увек уз Господа.“

Захваљујући несебичној љубави и пажњи према храму Светих мироносица, прота Зарије Божовић је са својом породицом после принесених молитви, уприличио трпезу љубави за Владика, свештенство и верни народ.

Срећко Зечевић, јереј

СЛАВА ХРАМА СВЕТИХ ЖЕНА МИРОНОСИЦА У ВИНЧИ

У недељу трећу по Васкрсу, 29. априла Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у храму посвећеном Светим Мироносицама у Винчи надомак Тополе, поводом храмовне славе, уз саслужење свештенства опленачког намесништва. Лепоту Литургијског сабрања улепшало је и појање монахиња из манастира Никоља, у пратњи хора „Опленац“.

У надахнутој беседи после прочитаног јеванђелског зачала, Преосвећени Владика је између осталог рекао: „Поздравом: Христос Васкрсе! – Ваистину Васкрсе!, изражавамо најдубљу веру у Васкрсење Христово, а тиме и у наше васкрсење. Васкрсење Христово је највећа радост коју су Небо и Земља чули и видели. И заиста, ако ми као хришћани не видимо у Христовом васкрсењу и наше васкрсење, онда од Васкрсења Христовог немамо користи. Свети апостол Павле каже: *Ако Христос не уста, узалуд вера ваиа, узалуд проповед наша*. Ови дани у којима прослављамо победу живота, светлости,

...*У В Р Е Ш Е Н И Ј А М А*...

слободе, дани су у којима је положен темељ наше вере. Хришћанство је управо тиме хришћанство што верује у Васкрсење. Зато ми у Символу вере исповедамо: *Чекам Васкрсење мртвих и живот будућег века. Амин.* Прва реч и прва благовест о Васкрсењу Христовом, управо је била упућена женама Мироносицама. Зашто је то тако? Зато што су оне до краја остале верне Христу. Оне су га пратиле за време Његовог живота, али га нису оставиле када су га ударали, када су га пљували, понижавали, када су га на Крст приковали. Оне су биле са Њим и саживеле су се са Његовим мукама и патњама, док су други, па чак и поједини апостоли, видевши га распетог, побегли од Њега, уплашивши се. Зато се Христос прво јавио женама Мироносицама, оне су биле прве веснице Христовог Васкрсења и њих је Христос прво поздравио са речима: *Радујте се!*"

После Свете Литургије, Преосвећени Владика је презео Славски колач. Празнично славље је настављено послужењем за верни народ.

Никола Илић, јереј

СЕМИНАР СВЕШТЕНСТВА У СМЕДЕРЕВСКОЈ ПАЛАНЦИ

Са благословом Његовог Преосвећенства Епископа шумадијског Г. Јована, дана 24. априла одржан је семинар свештенства епархије шумадијске. Семинар је одржан у Смедеревској паланци, а присуствовали су свештеници архијерејских намесништава: јасеничког, младеновачког, орашачког и опленачког. Ово вишекорисно сабрање почело је Светом Литургијом у храму Свете Петке, коју је служио Преосвећени Владика Јован, а саслуживали су му свештеници поменутих намесништава. У току Свете Литургије достојанством протојереја-ставрофора одликован је свештеник Миленко Ристић (пензионисани свештеник), достојанством протојереја одликован је свештеник Раденко Гавриловић (парох церовачки), док су свештеници Жељко Милић (парох глибовачки) и Ненад Петровић (парох селевачки) одликовани црвеним појасом.

Тема овог едукативног сабрања била је Пастирска служба у измењеним друштвеним околностима. Први се окупљенима обратио протојереј-ставрофор др Зоран Крстић. Ова готово увек актуелна тема презентована је свештенству са циљем да покаже али и мотивише свакога од нас како би се прилагодили времену у којем живимо. Прошло је време када је служба давала ауторитет човеку, сада ми нашим животом треба да дамо ауторитет нашој свештеничкој служби. А да би могли одговорити овом ни мало лаком задатку, за који ћемо сви дати одговор пред Господом, на првом месту неопходна је вера која се сведочи више делима, него речима. Након овог

првог услова наше службе, ми непрестано морамо радити на себи, образовати себе, како би се приближили савременом човеку и одговорили његовим потребама.

Други предавач је била психијатар др Биљана Анђелковић, која је говорила о конкретним личностима и њиховим проблемима, као и неопходној сарадњи свештеника и психијатара, како би се излечили људи којима је такав вид помоћи неопходан. Докторка је указала и на проблем да многим установама недостају духовници, али и истакла улогу Цркве која се на конкретан начин бори против савременог зла – наркоманије.

Семинар је настављен предавањем свештеника Драгана Поповића о болу, патњи и смрти. Смрт је табу тема данашњег друштва. Сведоци смо оних који покушавају да победе старост, подвргавајући се разним третманима како би изгледали млађе и на неки начин заборавили на смрт. Али, и поред тога сваки човек у свету болује. Медицина јесте узнапредовала, али је такође и ограничена и она многе болести само залечи. Патња која се развија у човеку јесте управо последица болести и смрти. Она је последица сукобљавања воље Божије и воље човечије.

Четврти предавач је био свештеник Немања Младеновић, који се присутнима обратио предавањем о браку и проблемима данашњих супружника. Проблем који је очигледан свуда у свету па и код нас јесте пораст разведених бракова. Узрок томе јесте световно поимање брака. Неразликовање заљубљености и љубави, емоционална незрелост, љубомора, превара, мешање родитеља – све су то разлози развода. Наравно, као препрека појављују се и друштвене околности: криза, материјална несигурност... Из тог разлога треба промовисати праве и истинске вредности при предбрачном испиту, венчању, посети дому венчаних.

На крају, присутнима се краћом поуком обратио и Преосвећени Владика, говорећи о значају одржавања оваквих семинара, пожелевши да их буде и више у данима који долазе. То је и потреба како би заиста доследно одговорили својој узвишеној служби.

Након питања свештенства и одговора предавача уследила је трпеза љубави, или агапа, како би то рекли древни хришћани.

Ненад Петровић, јереј

СЛАВА ЦРКВЕ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА НА ОПЛЕНЦУ

Храм Светог великомученика Гергија на Опленцу – задужбина краља Петра I Карађорђевића, и ове године своју храмовну славу обележио је Светом Архијерејском Литургијом, коју је заједно са свештенством служио Првојерарх шумадијски Његово Преосвећенство Г. Јован.

Радост овог сабрања употпуњена је литургијским крштењем мале Јелисавете, кћерке јереја Николе Илића пароха јунковачког. У својој пригодној беседи Владика Јован је протумачио изложену јеванђелску тему посвећену чудесном исцељењу ослабљеног болесника, који је тридесет осам година боловао, подсетивши да је болест последица греха, а да до исцељења можемо доћи једино нашем слободном вољом.

Након резања славског колача, литургијско славље настављено је заједничком трпезом.

Остоја Пешић, ђакон

ХРАМОВНА СЛАВА У БАРАЈЕВУ

Барајевски хришћани су се 10. маја окупили да прославе своју храмовну славу Спаљивање моштију Светога Саве. Свету Литургију је служио протојереј-ставрофор Радивоје Митровић уз саслужење јереја Горана Ракића и Владе Димитријевића. У току Литургије причестило се мноштво верника са децом, а након службе беседу је одржао прота Радивоје говорећи о личности Светога Саве али и о другим Србима светитељима.

У 14 часова окупио се велики број верника да дочекају свог архијереја, Његово Преосвештенство Епископа шумадијског Г. Јована, који је пререзао славски колач на општу радост свих окупљених у храму. Владика је после славског обреда одржао беседу у којој је истакао да се налазимо у данима када се поздрављамо са *Христос Воскресе*, што потврђује веру у вечни живот. То је вера и у Цркву у коју нас је увео Свети Сава. Христос је непрестано у Цркви и потврдио је то апостолима пред своје Вознесење. Зато смо позвани да уселимо Христа у себе, да би се уселио мир Божији у нас. Бог не уселјава у човека обичан мир већ вечни мир. Ко нема мира у себи нема ни Христа у себи. Прави мир је само Христов мир. Христос је кроз Васкрсење победио сваку препреку миру и вери у Њега. Такав мир је стекао и Свети Сава, а да би се називали светосавцима морамо стећи мир Божији. Ако нас Свети Сава буде чувао и ако се будемо угледали на њега сигурно ћемо ићи путем наше вере и Цркве у Царство Божије.

После резања славског колача, приређена је трпеза љубави где је домаћин славе, барајевски адвокат Зоран Башановић, одржао пригодно слово о Светом Сави као утемељивачу правне науке у нашем народу. Владика је након тога отишао у Вранић, где је крстио малог Филипа, сина вранићког свештеника Милисава Радовића.

Владимир Димић, јереј

СЛАВА ЦРКВЕ СВЕТОГ САВЕ НА АЕРОДРОМУ

Пребивајући у изобилном дару Божанској благодати, Црква је утврдила да личности и догађаји који су оставили дубоког трага у њеном историјском путовању кроз бесплодну пустињу овога света, постану повод и део њеног есхатолошког славља. Личности светитеља и догађаји из њиховог живота управо и представљају живот и догађај Цркве, те прослављајући њих Црква Божија прославља Бога, Онога који ју је прославио.

Спомен на овакав догађај био је повод сабрања Цркве која благодатно пребива у богомчуваној епархији Шумадијској. Престони град Крагујевац, Храм посвећен Спаљивању моштију Светога оца нашег Саве, био је место окупљања верног народа око свог архипастира Епи-

скопа Јована, а повод сабрања била је храмовна слава. Славље је, како то Цркви Божијој и приличи, започело у навечерје празника, великим и празничним бденијем које је служио Преосвешћени Владика. Велика благодат дарована је овој Цркви већ самим доласком и присуством њеног Епископа, али и поклоном који је Владика донео – моштима великих светитеља и учитеља Цркве: Светог Кнеза Лазара, Свете Анастасије, Светог Теодора Тирона, Светог Цара Уроша, Светог Архијакона Стефана, Светог Свештеноченика Харалампија, Светог Великомученика Георгија и једног непознатог светитеља.

Славље је настављено и достигло врхунац изјутра Светом Литургијом, коју је, такође, служио Епископ шумадијски Јован. Окружен мноштвом свештеника и ђакона, као и препуном Црквом верног народа, Владика је још једном, као молитвени предводник и онај који возглављује Цркву, заблагодарио Богу на богатим даровима којима нас несобично обасипа. Обраћајући се окупљеним на светајну Христовог Тела и Крви, Владика је нагласио велики значај и улогу личности Светога Саве у оснивању и обликовању помесне Српске Православне Цркве. Од њеног настанка под вођством савиним, па све до данашњих дана, рекао је Владика, кроз читаву њену историју „Сава је био и остао њен и наш духовни вођа. Он је одувек био пут и путоказ који нас усмерава и води ка правом животу, животу у Христу. У свим невољама и патњама, којих је било у изобиљу кроз сву историју нашег рода, идући стазом коју нам је учртао Свети Сава, ишли смо ка једином исправном и истинитом циљу – ка Богочовеку Христу, ка Цркви ка којој нас је Сава управио. Због тога се наша Црква са правом и назива светосавском, јер живи животом којим нас је он учио, а учио нас је да верујемо у Христа, да живимо у Христу, што значи у Цркви која је Христос, јер једино тако ћемо остварити наше назначење и постати достојни да се назовемо Христовим и у Христу Савиним.“

По свршетку Свете Литургије и сечењу славског колача, кога је као овогодишњи колачар са љубављу приготовио Зоран Васиљевић, уследио је културноуметнички програм ученика богословије Светога Јована Златоуста и трпеза љубави, као наставак и завршетак целовитог сабрања и благодарења Цркве њеном Саздатељу и читаве твари Сведржитељу Богу Оцу, Сину и Светоме Духу, Тројици јединосушној и неразделивој.

Драган Поповић, јереј

...у свештеника

СВЕТА ТАЈНА ЈЕЛЕОСВЕЋЕЊА У МОНАСТИРУ КАЛЕНИЋ

По већ устаљеној пракси, која датира још од 1968. године, коју је установио блаженопочивши Епископ шумадијски Г. Валеријан, и ове године је у манастиру Каленић на дан Светог Василија Острошког служена Света Тајна јелеосвећења. Свету тајну јелеосвећења служио је Епископ шумадијски Г. Јован уз саслуживање свештенства и монаштва Епархије шумадијске, након чега је уследила Света Архијерејска Литургија.

Овом приликом Епископ шумадијски Г. Јован одликовао је господина Владана Радовановића из Јагодине орденом Војда Карађорђа, за несебичну љубав коју је господин Владан Радовановић показао према манастиру Каленићу.

Литургијском сабрању присуствовало је више стотина верника како из Епархије шумадијске тако и из ширег дела Србије.

Иван Јовановић, јереј

ОСАМ ГОДИНА ЕМИСИЈЕ „ПРАВОСЛАВНО ЈУТРО“ НА РЕГИОНАЛНОМ РАДИО ЈАГОДИНА

На празник преноса моштију Светог Николаја Мирликијског, емисија „Православно јутро“, коју са благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, у име Црквене општине јагодинске, уређује вероучитељ Борис Милосављевић, обележила је осам година од свог првог емитовања.

Захваљујући одличној сарадњи медијске куће ЈИП „Нови пут“ и наше Свете Цркве ова емисија већ осам година живи на регионалном радију „Радио Јагодина“ (97.3 Mhz) и емитује се два пута недељно – недељом са почетком у 8:30, када је премијерно емитовање, и суботом са почетком у 8:30 када је репризно емитовање емисије.

О самој емисији, њеном смислу и значају за вернике Јагодине и Поморавља њен уредник вероучитељ Борис Милосављевић каже: Слушајући позив Господа Христа који каже *идите по свему свету и проповедајте јеванђеље сваком створењу*, ево ја се уз Божију помоћ заједном са својим сарадницима, пре свега вероучитељем Предрагом Димитријевићем и ученицима Гимназије „Светозар Марковић“ Кристином Пешић, Јованом Стевановић и Соњом Димитријевић, као и свим запосленима у радију који ми свесрдно помажу у реализацији ове емисије, трудим да Истина Јеванђеља стигне до свих оних који пре свега имају уши да чују. Такође желим да истакнем изузетну сарадњу и са „Радиом Златоусти“, званичном радио станицом Српске Православне Епархије шумадијске која траје од самог њеног оснивања. Радио је медиј који у односу на све друге данашње медије, пре свега мислим на

интернет и телевизију, доступан свуда, у аутомобилу, на послу, у продавници и где год се човек нађе. Као такав нама хришћанима пружа велике могућности да до сваког људског срца допремо и да глас Цркве Божије пружи слушаоцима нову наду и веру, да издрже у овим заиста тешким временима и да свима нама у души сване православно јутро. Захваљујем се верним слушаоцима који су нас све ове године пратили и својим сугестијама и интересовањем помогли да ова емисија постане оно што јесте. Свима желим сваку радост и свако добро од Господа.

Миломир Тодоровић, јереј

ПРОТИНИ ДАНИ У ЧУМИЋУ

На празник Свете браће Кирила и Методија 24. маја Основна Школа „Прота Стеван Поповић“ у Чумићу је прославила 220 година свог постојања. Ову школу је основао прота Стеван Поповић 1792. године у својој гостинској соби, у кући која му је била подигнута по његовом доласку из Срема у Чумић 1791. године. Ова кућа, у којој су вршена и богослужења, и данас постоји на имању Славише Ракића у засеку Ириг.

До 2006. године школа је носила назив „11. октобар“, када мења назив у „Прота Стеван Поповић“. Ове године је у сарадњи Месне заједнице и Црквене Општине Чумић по први пут организована вишедневна манифестација под називом „Протини дани“. Манифестација је трајала три дана, почевши са прослављањем школске славе, преко изложби цвећа, воћа, рукотворина и старих заната, па све до представљања хорова, културно-уметничких група и фолклорне секције школе у Чумићу.

Трећи дан манифестације је назван духовним јер је дан започет Литургијским сабрањем у храму Светих Апостола Петра и Павла. Свештенство Архијерејског намесништва крагујевачког принело је Бескрвну Жртву уз присуство свих ученика школе у Чумићу. Свету Литургију је, својим богоугодним појањем, увеличао хор „Свети Роман Мелод“ из Крагујевца. По Литургији ученицима осмог разреда су подељена сведочанства за похађање верске наставе. Након тога се прешло у просторије Дома културе где се хор „Свети Роман Мелод“ представио присутнима. После њих је наступила певачка група из Светлића, да би програм затворила фолклорна секција школе у Чумићу. Овим програмом су затворени „Протини дани“ у Чумићу, са жељом и намером да ова манифестација потраје и да буде још садржајнија.

По завршеном програму прешло се у салу парохијског дома где је Црквена општина Чумић приредила трпезу љубави за све присутне.

Милан Томић, протојереј

СПАСОВДАН – СЛАВА МАНАСТИРА САРИНАЦ

На празник Вазнесења Господњег – Спасовдан, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Саринцу који тог дана прославља своју храмовну славу. Првојерарху шумадијском у Евхаристији су саслуживали протојереји Зоран Крстић, Саво Арсенијевић, Видо Милић, Милован Антонијевић, Рајко Стефановић, Живомир Газдић, игуман денковачке обитељи отац Серафим и јереј Бобан Сеновић, са ђаконима Иваном Антонијевићем и Дарком Павловићем. Поред монаштва наше Епархије и верног народа левачког краја, учешће у слави су својим појањем узели и богослови крагујевачке Богословије предвођени професором Немањом Старовлахом.

Након опхода око храма, Преосвећени Владика је благословио славско жито и колач честитајући братији ове свете обитељи манастирску славу. По завршетку богослужења уследила је трпеца љубави, коју је за све присутне приредио овогодишњи домаћин славља ђакон Небојша Јаковљевић са својом породицом.

ЕРДЕЧ ПРОСЛАВИО СВЕТОГ НИКОЛУ

У уторак 22. маја на празник Преноса моштију Светитеља Николаја, Црква у Ердечу је прославила храмовну славу свечаном Литургијом на којој је као и прошле године начелствовао протојереј-ставрофор Драгослав Сенић, уз саслужење свештенства Шумадијске епархије.

Посебну ноту овом свечаном богослужењу дао је својим сложним појањем мали хор састављен од ученика Ердечке Основне школе „Доситеј Обрадовић“, који и иначе са свештеником Слободаном Бабићем редовно учествује на свим литургијским сабрањима Ердечке Цркве. Апостол је читао ученик V разреда Бојан Ђокић. Свети храм је био претесан да прими све верне, што се видело и у литији након Литургије, када је пресечен славски колач чији је домаћин ове године био Радомир Дробњак, а при самом ломљењу славског колача, за наредну годину се већ пријавио командир ПУ Крагујевац Радивоје Дашић, који је и новоизабрани председник ЦО Ердеч.

Након ломљења славског колача, верном народом се обратио архијерејски намесник лепенички

Саво Арсенијевић честитајући Крсну славу вернима уз констатацију да се Ердечка Црква убрзано изграђује као Тело Христово, будући да на недељним богослужењима има све више народа, да је након изградње храма акценат стављен на формирање црквеног хора, да се посебан значај даје раду са младима и децом, те да њихово присуство и ангажовање у Цркви најасније о овоме сведочи. Такође, планови црквено-општинског одбора се остварују без помпе: већ су постављени нови прохромски прозори на звонику са бетонским оплатама, а чека се и препарцелизација земљишта како би се са већ добијеним благословом ЕУО-а почело са изградњом палионице свећа и парохијског дома. Зато су позвани сви да се вером прикључе Цркви, јер је Бог потребнији људима него

људи Њему и ако вере имамо Он ће нам дати све што нам је потребно: пре свега Духа Светога, а затим мир, љубав, здравље, и напослетку живот вечни у Цркви која нашим трудом и рукама сада у овоме свету и веку настаје као место нашег прослављања Господа.

Исти позив је упутио на свечаном ручку здравцом Предраг Тодосијевић из Течића, познати учесник више народних сабора, који је духовито и надарено говорио о хришћанском животу, што је наишло на громогласно одобравање гостију. Њему се придружио црквењак ердечке цркве песмом посвећеном свима онима који су на било који начин оставили трага у животу Ердечке Цркве од њеног оснивања до данас. На послетку, свештеник Слободан Бабић је поздрављив свештенство и госте, нарочито градоначелника Крагујевца Верољуба Стевановића, који је са члановима градског већа за културу и верске односе уручио поклон, икону Светог Николе домаћину славе.

Народно весеље поводом храмовне славе Цркве у Ердечу је настављено у порти храма до касних поподневних часова.

Мирослав Василијевић, протођакон

...ЦРКВЕНА ЖИВОТНА...

МАНАСТИР БЛАГОВЕШТЕЊЕ КОД СТРАГАРА

(први део)

Манастир Благовештење се налази на левој обали реке Сребрнице у њеном горњем току, на северним обронцима планине Рудника (6 км западно од Страгара). По казивању Милићевићевом, од Београда до Благовештења има 16 сати хода. Сабор се купи о Светом Јовану (29. августа/10. септембра).¹ Првобитна посвета је вероватно иста као и данашња – Благовестима. Ктитор је непознат.²

По В. Петковићу Благовештење је вероватно из XIV века.³ Р. Љубинковић, сачуване остаци старијег живописа датира у XIV-XV век, на основу чега се са више сигурности може одредити временска припадност цркве моравској архитектури.⁴ Црква манастира Благовештења је по др Влади Ристићу сазидана крајем XIV или почетком XV века.⁵ Када су 1981. године откривене до тада непознате фреске, потврђена је претпоставка да је манастир са краја XIV века. Првобитне фреске су сачуване на источном зиду припрате (првобитна западна фасада), доњим зонама северног и јужног зида наоса и у олтарској апсиди. „Према стилским и иконографским одликама, ове фреске се везују за сликарство последњих деценија XIV века.“⁶ Неколико сачуваних ликова из композиције Страшног суда на источном зиду припрате „Христос, судија на престолу и Богородица и Јован Претеча, који му се молитвено обраћају, творећи Деизис, показују да је фреске радио сигуран цртач и надарени колорист.“⁷

У османским дефтерима манастир се први пут помиње већ 1476. године. У њему су живела два монаха а манастир је давао приход од 100 акчи. Интересантно је да је у манастиру гајен боб. У следећем попису из 1516. године у манастиру су забележена 4 монаха а приход је био 858 акчи. Средином XVI века у манастиру је живео само једна монах чија су давања износила 905 акчи.⁸

Један запис, који Љ. Стојановић датира у XVI век, вели да су овде један молабник писали игуман Захарије из Лахче⁹ и Пахомије из Сопоћана трудом игумана Дамаскина и свог братства, док је монахиња Ефимија из Чумића платила писцима овај молабник који је приложила манастиру Благовештење за своју душу и душе њених родитеља.¹⁰ Међутим, пошто је поуздано да је постојао игуман Захарија који је био старшина манастира Ваведење у Влачки 1662. године није немогуће да је и овај натпис не из XVI већ из средине XVII века.

У времена тешка и ноужна трудом игумана Никодима и братије обновљен је храм Благовештење Пресветле Богородице при чему је дозидана и припрата. Радови су завршени 1602. године.¹¹

Митрополит смедеревски кир Софронije умро је 22. новембра/2. децембра 1615. године у два часа ноћу а затим је сахрањен у гробници иза олтара храма.¹² Ову гробницу је оградио владика смедеревски кир Силвестер 1619. године.¹³

Манастир је живописан од 9/19. маја до 27. јула/6. августа 1632. године трудом игумана кир Михаила, даскала Кирјака, братије и ктитора храма. За живопис је утрошено чистог злата 19 (не пише чега), демелије 28 (не пише чега) и епахта 1 (један – напомена аутора). У време када је храм живописан на пећском престолу је био архиепископ кир Пајсије, а архијереј венчанске и рудничке епархије је био митрополит кир Серафим.¹⁴

Типик овог манастира се помиње 1725. године. У једном запису на типичу каже се да се манастир налази у подкриљу рудничких планина званих Шчарац.¹⁵ Исте 1725. године дошао је у Благовештење из Довоље Мојсије Јевремовић и постао игуман.¹⁶

На истој књизи на којој се налази запис из, можда, XVI века дописано је 1730. године да се манастир налази под окриљу горе Шчарац.¹⁷

Исто тако, спомиње се у овом манастиру 1732. године једно Јеванђеље благовештењско на коме се 14/25. јануара 1732. године у Благовештењу потписао Михаило „Благовештенец“,¹⁸ 1733. године један Псалтир благовештењски¹⁹ и 1735. године још једно Јеванђеље благовештењско.²⁰

Игуман благовештењски Мојсеј подучавао је 1732. године у манастиру књизи.²¹

Изгледа да је игуман Мојсеј служио манастиру око 14 година. Побегло је вероватно 1739. године у Аустрију, где је и умро у манастиру Војловица код Панчева.²² Наследио га је, највероватније, игуман

Гаврило који је био старешина манастира око 27 година. Умро је 1766. године и сахрањен је код манастирске качаре, где му се и 1855. године знао гроб.²³

У манастиру постоји једна икона са ликом арханђела Михаила из 1750. године, даривана од јеромонаха Алексија каснијег игумана манастира Вољавче.²⁴

Јеромонах Алексије Јефремовић

Јеромонах Алексије Јефремовић се родио у селу Влаховини у Херцеговини 6/17. октобра 1722. године од оца Јефрема свештеника и мајке Ане. Крстили су га истог дана именом Тома, његов деда свештеник Симеон и стриц јеромонах Мојсије, постриженик манастира Довола, док му је кум био Милован Јакшић. Његова породица се 1725. године склонила од турског насиља из родног краја у аустријски део Србије, у рудничко село Лозан на реци Дичини.²⁵ Неколико година касније, 25. марта/5. априла 1732. године, отишао је Тома код стрица јеромонаха Мојсија, игумана манастира Благовештење у „наученије књиге“.

Како је Тома желео да постане монах његов стриц јеромонах Мојсије постригао га је на Сабор светих апостола 30. јуна/11. јула 1739. године. Том приликом је Тома добио име Алексеј монах. На степен свештенства рукоположио га је 22. августа/2. септембра 1740. године у манастиру Пиви митрополит херцеговачки Филотеј. Јеромонах Алексеј је провео у манастиру Благовештење равно 20 година.²⁶

У то време, средином XVIII века у Вољавчи је боравио јеромонах Теодор Тепац који је раније био „разбојник“. Он је 1759. године оставио дуг од 330 турских аспри на манастир Вољавчу и не вративши га побегао. Због тога су Турци запленили манастирски виноград од 20 мотика који се налазио у Гњони. Истовремено су у манастиру врата црквена печатом запечатали са кадијином и муселимовом мураселом да у цркву нико не сме да улази докле се не врати дуг. Турци су, такође, у Сребрници запленили стару манастирску воденицу ниже Марића воденице, коју је саградио јерођакон Дионисије 1700. године на старом манастирском воденичишту.²⁷

Због свега овога Митрофан епископ ваљевски и ужички, најпре је за игумана манастира Вољавче поставио Максима Крушедолца,²⁸ а одмах затим послао је 17/28. маја 1760. године и Алексеја Јефремовића јеромонаха манастира Благовештење у манастир Вољавчу, где је овај стигао 31. маја/11. јуна 1760. године.²⁹ Одмах по доласку у Вољавчу јеромонах Алексије је исте 1760. године за 4 гроша, купио књигу Номоканон коју је даровао манастиру.³⁰ Две године касније, 1762. године, игуман Максим је напустио Вољавчу и вратио се у Крушедол, а 11/22. априла или 12/23. априла 1762. године постављен је јеромонах Алексије за игумана манастира Вољавче.³¹

Већ 23. априла/4. маја 1762. године игуман Алексије је за 100 пара купио у Београду књигу коју је наменио да буде тефтер манастира за *написаније ктиторов живих и усопших*.³² Исте те 1762. године дошао је у Вољавчу јереј Димитрије Арсенијевић, Алексијев брат из села Грошнице, и ту га је 9/20. маја 1762. го-

дине постригао Василије јеромонах духовник из манастира Враћевшнице. Том приликом је Димитрије добио име Данило.³³ Неколико дана касније Таша из Рамаће је позајмио манастиру 70 гроша, од чега су монаси дали Турцима 40 да би вратили воденицу која је од 21. маја/1. јуна 1762. године остала као залог Таши.³⁴ Неколико дана касније, 30. маја/10. јуна 1762. године, игуман Алексије и јеромонах Данило, намесник манастира, платили су 200 гроша Турцима за виноград од 20 мотика у Гњони. Ову суму су наменили за парусију, и то игуман Алексије 100 гроша оцу Јеврему и мајци Ани за вечни спомен усопшим, а јеромонах Данило 100 гроша оцу Арсенију и мајци Танкоси за вечни спомен. Поред тога, игуман Алексије и јеромонах Данило су морали да плате Османлијама и 60 гроша да би ови отворили врата црквена. Тако су тек после готово три године, врата црквена поново отворена. Иначе, ових 60 гроша су Алексије и Данило наменили себи за здравље и вечни спомен.³⁵

Већ споменутог јеромонаха Теодора Тепца који је нанео огромне штете манастиру Вољавчи убили су 25. августа/5. септембра 1762. године у Качеру чланови његове дружине.³⁶

Аустрија се спремала за рат са Турском и била је прилично сигурна у симпатије српског народа. Премда су почеле и раније, аустријске власти су најживљи рад на припремама за рат започеле 1781. године. Озбиљан значај су придавали придобијању српског народа на своју страну, као и прикупљању обавештајних података по Србији. Многи виђенији Срби, нарочито из крајева близу Дунава и Саве, били су повезани са аустријским агентима, међу којима су главни били капетани Михаљевић и Маховац и мајор

Лидерскрон. Пред сам рат целокупне активности око прикупљања обавештајних података преузео је генерал д'Алвинци.³⁷

Занимљиво је да су главни аустријски сарадници у Србији били свештеници, и мирски и монашки, при чему су се веома често излагали опасности да буду откривени и компримитовани. У сваком случају, аустријски агенти су се најрадије и са највише поверења обраћали управо њима. Тако су аустријски картографи који су проучавали Србију ишли под заштитом свештенства.³⁸ Калуђерима је било најлакше да по манастирима скривају аустријске официре и да их проводе кроз земљу. Тако је игуман манастира Горњака, Исаија Стевановић, 1784. године скривао у свом манастиру два аустријска инжињеријска официра. Исте године, игуман манастира Раванице Вићентије Јовановић и игуман манастира Светог Николе „на српској Морави“ Дедић обавезали су се да проведу кроз Србију два аустријска официра, преобучена у њихове слуге, а што и није било особито тешко јер је било сасвим уобичајено да се калуђери крећу по Србији скупљајући милостињу за своје манастире. Оба игумана су још пре Аустријско-турског рата 1788-91. године били аустријски пензионери, примајући по 25 дуката годишње из петроварадинске војне касе. Аустријски официри Фенрици, Покорни и Митесер успели су током лета 1784. године да, пошавши из манастира Раванице, обиђу целу источну Србију само захваљујући томе што су – како сами истичу у свом извештају – по свим селима и манастирима имали људе од поверења, њима искрено одане. Аустријанцима су од 1781. до 1788. године активно помагали и монаси манастира Љубостиње, Каленића, Вољавче, Враћевшнице, Драче, Раковице и Моштанице, као и многи мирски свештеници међу којима се, поред већ споменутог Јевтимија Петровића из Пореча, нарочито истицао јереј Никола Радимировић из Остружнице.³⁹

Свештеник Никола Радимировић је са још неким сарадницима боравио 1781. године, као аустријски агент, у манастиру Вољавчи где су били лепо примљени. За прикупљање корисних информација из околине манастира, на препоруку игумана Алексија, добили су поуздане водиче. Ови аустријски обавештајци су добили сву могућу помоћ у свом раду и то на трошак самог манастира. Турци су то сазнали и игуман манастира Алексиј Јефремовић је морао да бежи. Лутајући по Србији, путујући из манастира до манастира Алексије је наставио да уходи за Аустријанце (*прибирао људе и чинио описе*). Током тог скривања од Турака Алексије је умро.⁴⁰ Игуман Алексије је због својих заслуга уживао пензију од аустријског цара Јосифа II за шта је постојало и писмено решење.⁴¹ Међутим, подаци који се јављају

у литератури, по којима су Турци већ тада за одмазду попалили манастир очигледно није тачан.⁴² Игумана Алексија Јефремовића је наследио већ споменути Рафаило Михаиловић (Миличевић) који је ускоро постао игуман.⁴³

Није сачуван ни један податак о датуму када је Алексије напустио Вољавчу. Он се, као што смо већ навели, последњи пут помиње као игуман Вољавче 1782. године а 1/12. маја 1786. године Хаџи Рувим преузима управу манастира од игумана Рафаила. Од момента када је Рафаило преузео управу манастира од Алексија настављајући и обавештајни рад за Аустријанце (а зашта је добио похвале од аустријских власти) па до доласка Хаџи Рувима је морало да прође релативно доста времена, поготово што је Рафаило у међувремену постављен и за игумана Вољавче. Уз то Алексије је лутао по Србији од манастира до манастира уходећи за Аустријанце, за шта је добио пензију од аустријског цара. Због свега овога је потпуно неприхватљиво мишљење Челиковића да је Алексије напустио Вољавчу можда и на самом почетку 1786. године, а мало је вероватно да се то десило и током 1785. године.⁴⁴ Вероватније је да се то десило 1784. па можда чак и 1783. године.

Још пре избијања Аустријско-турског рата 1788. године у манастир Вољавчу је у пролеће, тачније 1/12. маја 1786. године (на Светог пророка Јеремију), дошао јеромонах Хаџи Рувим,⁴⁵ који се управо вратио из Палестине, на место игумана Вољавче. Наиме, митрополит ваљевски Јоаким маја 1786. године, на молбу дотадашњег настојатеља Вољавче Рафаила, кнезова и уопште ктитора манастира, упутио је јероманаха Хаџи Рувима на „достојанство“ игумана Вољавче.⁴⁶ Са Хаџи Рувимом је дошао јереј Крста из села Гвозденовића у ваљевској нахији као и јеромонаси Филимон и Митрофан. Јеромонах Филимон (Антонијевић) је био из села Грабовца код Ваљева и дошао је из манастира Драче, а јеромонах Митрофан (Плаћина или Праћина), књиговезац (књигоповеца(и)тељ), је био из села Коћина.⁴⁷

У време када је Хаџи Рувим био игуман Вољавче, постао је пострижник овог манастира и његов питомац Герасим Георгијевић из села Црнуће у рудничкој нахији.⁴⁸ Иначе, Герасим Георгијевић је касније чувени Хаџи Ђера.

Хаџи Рувим је са манастирском братијом пребегео у Аустрију крајем 1787. године, јер знамо да се налазио у земунском контумацу од 28. децембра 1787. године/8. јануара 1788. године до последњег јануара тј 31. јануара/11. фебруара 1788. године, како је навео у једној од забележака на Јеванђељу Светоархангелске цркве у земунском контумацу.⁴⁹ Сва четворица монаха из Вољавче су се привремено сместили у манастирима северно од Саве. Хаџи Рувим и јеромонах Герасим Георгијевић су били у Ремети⁵⁰ а јеромонаси Рафаило Милићевић и Митрофан Јовановић у Фенеку. Калуђери су из Вољавче са собом понели сребрне и бакарне ствари као и одејаније свештеничко.⁵¹ Изгледа да су Хаџи Рувим и Герасим боравили у Ремети од 10/21. фебруара 1788. године.⁵²

По неким подацима Турци су запалили манастир 6/17. априла 1788. године и то не само конаке већ и саму цркву.⁵³ Но питање колика је била стварна штета. Јер, не заборавимо, главни конак из 1765. године, готово сигурно није претрпео тежа оштећења

а он би први највише страдао. Хаџи Рувим је остао у Ремети до пролећа 1791. године када се враћа у Србију, тачније у манастир Боговађу. Већ 13/24. јуна 1791. године су Хаџи Рувим, јеромонах Герасим и јеромонах Василије Поповић (родом из Такова) дошли у манастир Боговађу који су још пре свршетка рата обновили.⁵⁴

Монаси из Вољавче, Рафаило Милићевић и Митрофан Јоакимовић, су 18. јуна 1791. године, са још 8 монаха из других манастира, поднели молбу Илирској Дворској канцеларији за новчану помоћ – пензију, да би могли пристojно живети јер су у сремским манастирима имали само стан и храну.⁵⁵ У то време су се налазили у манастиру Фенеку.⁵⁶ По списку од 29. фебруара 1792. године обојица су била још увек у Фенеку али су изјавили да намеравају да се врате у Србију.⁵⁷ Рафаило се, по забелешци Хаџи Рувима, као последњи из некадашње братије манастира Вољавче вратио у Вољавчу по предаји Београда Турцима.⁵⁸ Међутим, јеромонах Рафаило се није задржао у Вољавчи већ је прешао у оближњи манастир Благовештење, што му је 1793. године писмено дозволио Мухарем, кадија рудничке нахије.⁵⁹ Рафаило је умро у Благовештењу 1798. године.⁶⁰

Напомене:

М. Ђ. Милићевић, *Манастири у Србији*, Гласник СУД књ. IV, Београд, 1867, 62

² В. Ристић, *Моравска архитектура*, Крушевац, 1996, 210

³ Др Владимир Петковић, *Преглед цркава кроз повесницу српског народа*, Београд, 1950, 29

⁴ Р. Љ(убинковић), *Благовештење рудничко*, Археолошки споменици и налазишта у Србији II. Централна Србија (уредник Ђурђе Бошковић), Београд, 1956, 178-187; В. Ристић, *Моравска архитектура*, Крушевац, 1996, 210

⁵ В. Ристић, *Моравска архитектура*, Крушевац, 1996, 210

⁶ П. Пајкић, *Опис манастира Епархије шумадијске*, Шематизам Епархије шумадијске 1947-1997, Крагујевац, 1997, 113; Негослав Јованчевић, *Сведочанства о насељима и црквеном животу у данашњој шумадијској епархији до XVIII века*, Српска православна епархија шумадијска 1999 – Шематизам, Крагујевац, 2000. г, 182

⁷ С. Н. Перић, *Благовештење Рудничко*, Календар Црква за 1999. годину, Београд, 1999, 14

⁸ Ема Миљковић Бојанић, *Смедеревски санџак 1476 – 1560*, Београд 2004, 283 – 284

⁹ Готово је сигурно реч о оближњој Влакчи.

¹⁰ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, 2559, 2560; В. Петковић, *Преглед цркава кроз повесницу српског народа*, Београд, 1950, 29

¹¹ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. I*, 920 – натпис више врата на цркви манастира Благовештење.

¹² Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. I*, 1031

¹³ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, 1032

¹⁴ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. I*, 921 – натпис у „женској цркви“.

¹⁵ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, 2449; В. Петковић, *Преглед цркава кроз повесницу српског народа*, Београд, 1950, 29

¹⁶ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, 5398-9; В. Петковић, *Преглед цркава кроз повесницу српског народа*, Београд, 1950, 29

¹⁷ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, 2560

¹⁸ И у овом запису се говори да је манастир под гором Шчарац. Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, 2598; В. Петковић, *Преглед цркава кроз повесницу српског народа*, Београд, 1950, 29. Постоји готово истоветан запис од 14/25. јануара 1735. године тако да је вероватно реч о истом запису само је друкчије прочитана година. Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, 2649

¹⁹ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, 2598; В. Петковић, *Преглед цркава кроз повесницу српског народа*, Београд, 1950, 29

²⁰ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, 2612; В. Петковић, *Преглед цркава кроз повесницу српског народа*, Београд, 1950, 29

²¹ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, 3399; В. Петковић, *Преглед цркава кроз повесницу српског народа*, Београд, 1950, 29

²² Јеромонах Митрофан Матић. *Прилози за историју Манастира Благовештење код Страгара*, Духовна стража бр. 3 за 1933, 158

²³ Јеромонах Митрофан Матић. *Прилози за историју Манастира Благовештење код Страгара*, Духовна стража бр. 3 за 1933, 158 (Описаније написано 16. децембра 855. године)

²⁴ В. Петковић, *Преглед цркава кроз повесницу српског народа*, Београд, 1950, 29

²⁵ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. Београд, 1903, бр. 3398; У селу Лозњу код

Горњег Милановца живе данас три фамилије Поповић, које нису у родбинским везама. Једни се називају Јевремовци и то су, највероватније потомци породице јереја Јеврема. Б. Челиковић, *Игуман Алексије Јевремовић*, Каленић 3/2000, 20 нап. 3

²⁶ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. Београд, 1903, бр. 3399; Б. Челиковић, *Игуман Алексије Јевремовић*, Каленић 3/2000, 20

²⁷ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. Београд, 1903, бр. 3403

²⁸ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. Београд, 1903, бр. 3199

²⁹ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. Београд, 1903, бр. 3401; М. Ђ. Љ. - Р. Љ., „Крчмар“, у: *Археолошки споменици и налазишта у Србији I Западна Србија*, Београд, 1953. г, 125

³⁰ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. Београд, 1903, бр. 3166

³¹ 11/22. априла по М. Ђ. Љ. - Р. Љ., „Крчмар“, у: *Археолошки*

споменици и налазишта у Србији I Западна Србија, Београд, 1953. г, 125 а 12/23. априла по Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. Београд, 1903, бр. 3200 и 3401

³² Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, бр. Београд, 1903, бр. 3197. О овом тефтеру видети детаљније у: Б. Челиковић, *Тефтер манастира Вољавче*, Каленић 4/1999, 13-14.

³³ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. Београд, 1903, бр. 3402. Споменимо да се аустријским пописима 1732. године у Лозању јавља Арсеније Поповић, вероватно отац Димитрија Арсенијевића а стриц Алексијев. С. Пецињачки, *Различити подаци из 1732-33. године о коморским насељима Рудничког дистрикта*, Зборник радова Народног музеја у Чачку VI, Чачак 1975. г, 48, 58 и 64.; Б. Челиковић, *Игуман Алексије Јевремовић*, Каленић 3/2000, с. 20

³⁴ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. 3404

³⁵ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. 3405

³⁶ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. 3406

³⁷ Драг. М. Павловић, *Србија за време последњег Аустријско-турског рата (1788-1791)*, Београд, 1910, 8

³⁸ Међу свештенством први се повезао са Аустријанцима јереј Јевтимије Петровић из Пореча који је још 1774. године ступио у везу са Маховцем који је тада био на служби у Брзаској, Оградини и Пожежени. Драг. М. Павловић, *Србија за време последњег Аустријско-турског рата (1788-1791)*, Београд, 1910, 9

³⁹ Драг. М. Павловић, *Србија за време последњег Аустријско-турског рата (1788-1791)*, Београд, 1910, 9-12

⁴⁰ Д(имитрије) Р(уварац), *Пребегли из Србије на ову страну 1791. светишеници и калуђери*, Српски сион бр. 5 за 1904, 115

⁴¹ Др Владимир Петковић, *Преглед цркава кроз повесницу српског народа*, Београд, 1950, 61

⁴² Драг. М. Павловић, *Србија за време последњег Аустријско-турског рата (1788-1791)*, Београд, 1910, 11.

⁴³ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. V*, Сремски Карловци, 1925. г. 8655-8656; Гордана Томић, *Дуборезне корице за јеванђеље рад Хахи-Рувима*, Зборник Музеја примењене уметности 18, Београд, 1974, 64

⁴⁴ Челиковић сматра да је Алексије напустио Вољавчу највероватније 1785. године а можда чак и на самом почетку 1786. године. Борисав Челиковић, *Игуман Алексије Јевремовић*, Каленић 3/2000, с. 22

⁴⁵ Хаџи Рувим је био родом из села Бабине Луке. Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. Београд, 1903, бр. 3627 и књ. V, бр. 8655. На другом месту (Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. V*, Сремски Карловци, 1925. г. бр. 8656) се каже да је Рувим дошао последњег дана априла месеца и да је постављен за намесника манастира.

⁴⁶ *Писмо Јоакима митрополита ваљевског од 7. маја 1786. године* у Гласник друштва србске словесности свезка II, Београд, 1849, 205

⁴⁷ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. V*, Сремски Карловци, 1925. г. бр. 8655 и 8656

⁴⁸ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. 3627

⁴⁹ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. VI*, 10373. Хаџи Рувим истовремено за себе каже да је искусни кресторез.

⁵⁰ Игуман Ремете у то време је био Максим Секулић. Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. 3604

⁵¹ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. 3685

⁵² Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. 3604

⁵³ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. 3604, 3650

⁵⁴ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. 3627; Гордана Томић, *Дуборезне корице за јеванђеље рад Хахи-Рувима*, Зборник Музеја примењене уметности 18, Београд, 1974, 64; Миливој Гавриловић, *По земљи Србији – лепоте, људи и догађаји*, Београд, (1935), 34. По једној другој белешци (Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. 3685) Хаџи Рувим и његови пратиоци су се вратили у Боговађу по предаји Београда Турцима. Међутим, сви други извори говоре супротно, тј. да су они стигли у Боговађу још 1791. године.

⁵⁵ Драг. М. Павловић, *Србија за време последњег Аустријско-турског рата (1788-1791)*, Београд, 1910, 10-11 и 217.

⁵⁶ Д(имитрије) Р(уварац), *Пребегли из Србије на ову страну 1791. светишеници и калуђери*, Српски сион бр. 5 за 1904, 114; *Србија за време последњег Аустријско-турског рата (1788-1791)*, Београд, 1910, 71; Петковић наводи: “Постоји списак пребеглих монаха из Вољавче у манастиру Хоново из 1791. и 1792. године“ иако у извору на који се он позива (реч је о споменутом Руварчевом раду) на више места стоји да су они били у Фенеку. Др Владимир Петковић, *Преглед цркава кроз повесницу српског народа*, Београд, 1950, 61

⁵⁷ Д(имитрије) Р(уварац), *Пребегли из Србије на ову страну 1791. светишеници и калуђери*, Српски сион бр. 5 за 1904, 116

⁵⁸ Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. II*, Београд, 1903, бр. Београд, 1903, бр. 3685; није познато да ли се и Митрофан вратио у Србију или је остао у Аустрији.

⁵⁹ АС-ЗМП-18, Дозвола Мухарема, кадије рудничке нахије, из 1793. године којом се одобрава Рафаилу, јеромонаху даљи боравак у манастиру Благовештењу у рудничкој нахији.

⁶⁰ АС-ЗМП-22, Уверење из 1798. године о прегледу умрлог Рафаила, јеромонаха манастира Благовештења.

ПЕШТЕРЕ ПСКОВСКО-ПЕЧОРСКОГ МАНАСТИРА

Одломак из књиге *Неканонизовани свеци и друге приче*

Задивљујућа посебност Псковско-Печорског манастира јесу свете пештере. Од њих је пре шесто година и настала обитељ. Подземни лавиринти протежу се километрима испод цркава, келија, вртова, поља. Овде су се некад населили први монаси. Под земљом су сазидали храмове према древном библијском обичају, и сахрањивали у нишама од пешчара почившу браћу. Тек касније, када се број инока увећао, почело је уређивање манастира и на површини.

Од тих давних времена пештере су почели да називају „Богом сазданим“, то јест саграђеним, створеним од Бога. Тај се назив појавио не толико због

овако: „Ако Бог пожели, побеђује се поредак природе.“ А туристи-неверници напуштају пештере веома зачуђени, али ипак одбијају да верују својим очима, тачније, своме чулу мириса. Онима међу њима који су образованији не преостаје ништа друго, до да дубокомислено цитирају: „Има много ствари на небу и земљи о којима наша мудрост и не сања, мој Хорацио.“

За овај подземни простор везано је мноштво анегдота. Једна релативно недавна збила се 1995. године, када је у Печоре стигао Борис Николајевич Јељцин. По манастиру и, наравно, пештерама водио га је благајник архимандрит Натанаило. Мршав, сед, у изгаженим ципелама и дроњавој мантији, осветљавајући пут свећом, водио је подземним ходницима шефа државе и његову свиту.

Напоследку је Борис Николајевич схватио да се око њега догађа нешто несхватљиво и изразио чуђење зашто се овде не осећа мирис трулежи, иако ковчези с покојницима стоје у нишама – да се могу и руком дотаћи.

Отац Натанаило објасни председнику:

– То је чудо Божје.

Екскурзија је настављена. Али после неког времена Борис Николајевич, збуњен, понови исто питање.

– Ето, тако је Господ уредио – поново кротко одговори отац Натанаило.

Прође неколико минута и председник на излазу из пештера прошапута старцу:

– Оче, откријте ми тајну, чиме их помазујете?

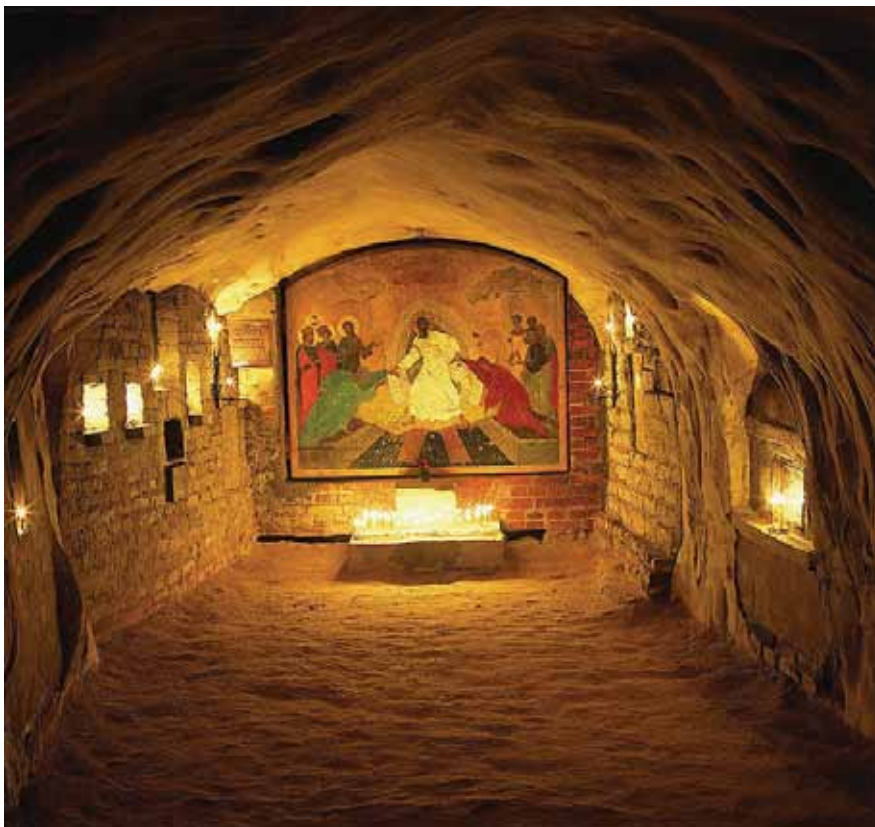
– Борисе Николајевичу, – одговори на то архимандрит – има ли у вашем најближем окружењу оних који смрде?

– Наравно да нема!

– Па зар мислите да неко сме да смрди у окружењу Цара Небеског?

Прича се да је тај одговор сасвим задовољио Бориса Николајевича.

У време службеног атеизма, а и данас многи су настојали и настоје да бар некако објасне ову загонетну особину печорских пештера. Шта све нису измишљали! Почев од фантастичне варијанте које је пала на ум Борису Николајевичу Јељцину: монаси свакодневно помазују мирисима четрнаест хиљада покојника. Па све до хипотезе о јединственим особинама локалног пешчара који тобоже апсорбује све мирисе. Ова последња верзија била је најпопуларнија. У совјетско доба она се обично презентовала туристима.

природног порекла пештера (касније су сами монаси знатно проширили мрежу подземних ходника), колико због онога што је примећено: тела покојника, чим се донесу овамо, одмах престају да шире мирис својствен мртвоме телу.

До нашег времена у пештерама је сахрањено више од четрнаест хиљада људи – монаха, печорских житеља, ратника који су штитили манастир у годинама средњовековних непријатељских насртаја. Ковчези се овде не закопавају, већ се једноставно слажу један на други у нишама и шпиљама. Али посетиоце који са свећама пролазе кроз дугачке лавиринте сваки пут задивљује свежина и чистоћа пештерског ваздуха.

„Бог идјеже хошчет, побеждајетсја јестества чин“ – гласи једна црквена песма. Преводи се отприлике

Стари монаси приповедали су како је велики настојатељ Псково-Печорског манастира архимандрит Алипије, кад би био у прилици да води делегације високих совјетских руководиоца по пећинама, увек узимао марамицу обилато натопљену колоњском водом. Кад би посетиоци почели надмено да дискутују о пешчару и апсорбовању мириса, отац Алипије би им просто гурнуо под нос своју марамицу импрегнирану совјетском парфимеријом од које се падало с ногу. А уз то им нудио да обрате пажњу на цвеће које је мирисало у вазама крај гробова поштованих стараца.

– Шта је – питао је – нећете да се помирите с тим да макар нешто у животу не разумете? А да будете присутни када се у пештере уноси покојник и сваки пут потпуно нестаје мирис труљења, шта бисте рекли? Опет бисте нешто измислили?

Пештере се простиру километрима и колика је њихова стварна дужина у манастиру нико није знао, чак ни старешина. Слутили смо да је то било познато само оцу Натаилу и архимандриту Серафиму, који је најдуже живео у манастиру.

Једном су моји тада још сасвим млади другови, јеромонаси Рафаило и Никита, пронашли кључ од старог монашког гробља. У томе делу пећинског лавиринта није се сахрањивало од 1700. године и улаз у њега затварала су гвоздена врата. Осветљавајући пут фењерима са свећама, монаси су ходали под ниским сводовима радознано гледајући око

себе. Лево и десно у нишама су стајале издубљене кладе које су се од времена расипале у прах, а у каквима се некад сахрањивало у Русији. У њима су се жутеле кости претходника оца Никите и оца Рафаила – сабраће овог манастира. После неког времена трагачи су натрапали на потпуно сачувану затворену кладу. Радозналост је надјачала, па су монаси клечећи опрезно одшкринули тешки поклопац.

Пред њима је лежао игуман. Његово тело остало је потпуно недирнуто, прсти жути као восак стискали су на грудима велики изрезбарени крст. Само је лице из неког разлога било зелено. Дошавши к себи од првог изненађења, јеромонаси су се досетили да је узрок тако чудне појаве иструлели покров зелене боје којим се по древном обичају прекривало лице умрлог свештеника. Током неколико столећа тканина се претворила у прах.

Један од монаха дуну: зелени облак подигао се у ваздух, и пред очима другова открило се нетакнуто лице старца. Чинило се да ће сваког трену отворити очи и строго погледати радознале иноке који су се

дрзнули на наруше његов свети покој. Појмивши да пред њима у нетљеним моштима почива свету незнани светитељ, јеромонаси се тако препадоше од сопствене дрскости да брже-боље затворише поклопац кладе и стрмоглавце побегоше натраг у свој двадесети век.

Ми, искушеници, често смо одлазили у пећине ако бисмо запали у некакве озбиљне проблеме – да молимо велике подвижнике за помоћ. Клекнули бисмо и додирујући ковчег руком молили старца за заступништво и поуку. И помоћ није изостајала. Нарочито смо додијавали својим молбама старцу Симеону који је умро 1960. године и недавно проглашен за светитеља. Исто тако и великог настојатеља

архимандрита Алипија. Али и друге старце који су један за другим после тегоба земаљског живота душом одлазили Богу, а телом у пештере.

Још једна нарочита одлика и посебна мисија Псково-Печорског манастира откривена је тек у XX веку.

Тројице-Сергијева лавра, Оптин скит, Кијево-Печорска лавра, Соловки, Валаам, Саров – били су познати не само у Русији, већ и у целом хришћанском свету. А Печоре Псковске током многих векова остале су ништа више од провинцијске монашке обитељи.

Међутим, послератних година, кад је Црква почела да диже главу од разарања која су је снашла после револуције, неочекивано се открило да је тај забачени

манастир од Бога изабран да врши своју нарочиту и велику мисију.

Испоставило се наједном да је једини манастир на територији целе Русије који се никада, ни у совјетско време, није затварао и који је, дакле, сачувао драгоцену континуитет монашког живота – био управо Псковско-Печорски. До 1940. године манастир је био на територији Естоније, а после њеног припајања СССР-у, болшевици напосто нису стигли да се с њиме обрачунају – почео је рат. Касније, у време Хрушчовљевих хајки против Цркве, велики настојатељ архимандрит Алипије успео је да се супротстави гигантској државној машинерији и није дозволио затварање обитељи.

То што се у манастиру није прекидала духовна баштина било је од непроцењивог значаја. Није случајно што је управо овде, у Печорама, совјетских педесетих година препорођено старчество – једно од најлепших блага Руске Цркве.

*Са руског превели
Петар Буњак и Милан Радовановић*

ВЕРСКИ АУТОРИТЕТ ТЕКСТА

Вилијам М. Шнидевинд, *Како је Библија постала књига – текстуализација древног Израила*, Каленић, издавачка установа Шумадијске епархије, Крагујевац 2011. године

У предговору српском издању књиге *Како је Библија постала књига – текстуализација древног Израила* (*How the Bible Became a Book: The Textualization of Ancient Israel*, Cambridge University Press, 2005), њен аутор Вилијам М. Шнидевинд (William M. Schniedewind – UCLA, University of California, Los Angeles, The Hebrew University of Jerusalem) објашњава како је у студији развио осећај за напетост између усменог предања (и заједнице) са једне стране и ауторитета писаних текстова са друге стране. Мада је напетост између учитеља и текста, између усменог и писаног карактеристична за општу историју цивилизације (антика, новозаветни период), она се по први пут испољава у процесу настајања Старог завета.

Да би читаоцима пружио одговор на питање како је Библија постала књига, Шнидевинд је морао да истражује многа претходна питања: коју је улогу писање имало у древно израелском друштву током различитих историјских периода; како се растућа важност писања одразила на формирање библијске књижевности; каква је веза између усменог предања и писаних текстова; када је и како писана реч потиснула ауторитет усменог предања и живе речи учитеља? Одговарајући на ова питања, аутор настоји да покаже да се један од средишњих тренутака у историји писане речи догодио у древно Израилу, када је писана реч из уских кругова дворских и храмовних писара изашла у шире друштво, а писање постало део свакодневног живота, и да тада текст по први пут у људској историји стиче религијски и културни ауторитет.

Како је Библија постала књига на почетку има још једно чувено питање – *ко је написао Библију?* Њега професор Шнидевинд проглашава донекле погрешним јер оно наглашава индивидуалност аутора,

што није универзална културна вредност; у неким културама заједница је превасходнија у односу на појединца. Тако књижевност старог Израила није израз појединца, него предање заједнице. А Стари завет свој суштински смисао – да је његов истински аутор сам Бог – добија

тек када је постао писана књига. Вилијам Шнидевинд то доказује упоређујући Књигу поновљених закона и свитке са Мртвог мора који су пронађени 1947. године.

Као писање није играло важну улогу у раном израелском друштву, Библија какву познајемо почела је да се обликује крајем VIII века пре Христа, у време пророка Исаије и јудејског цара Језекије. „Велика друштвена и политичка моћ уродила је сакупљањем ранијих, углавном усмених предања и писањем нових текстова. Осим тога, Јерусалим постаје моћан политички центар. Мали, изоловани градић Јерусалим брзо је прерастао у велику метрополу. Писање је постало елемент градске бирократије и политичко средство растуће моћи владара. Ове промена сакупљање и распоређивање

не су подстакле библијске књижевности. Наступила је зора Библије као књиге.“ Освајање Северног царства од стране Асирског царства у успону условљава израелску урбанизацију. То је погодно тло за стварање великих делова Старог Завета као што су пророчка дела Амоса, Осије и Исаије о Јерусалиму, свештенички богослужбени текстови. Тада се такође идеализује златно доба Давида и Соломона, па се њима приписују предања, збирке мудросних изрека и заједничка поезија. Зашто је цар Језекија (715-687) кључна личност за рано обликовање библијске књижевности објашњава се тиме што је његова идеологија подразумевала обнову златног доба Израила из времена Давида и Соломона. Уз помоћ дворских и храмовних

писара, као и путем књижевности, он је озваничио златно доба Давида и Соломона.

У библистици је већ констатовано да аутор књиге *Како је Библија постала књига* побеђа ранију научну тезу да је Стари завет настао у персијском и хеленистичком периоду, померајући генезу у време од VIII до VI века пре Христа. Револуција првобитно обликованог текста догодила се у доба цара Јосије (640-609) када је процветала књижевност. „Ово је једна од најдубљих револуција у људској историји, чији је плод ортодоксија текста. Ширећи се јудејским друштвом, писменост је пробила границе затворених писарских школа, двора и гордих храмова. Са владајуће бирократије употреба писања се ширила друштвом. Основна писменост је постала уобичајена ствар, штавише у тој мери да је неписменост постала жигосана од стране друштва. Ширење писмености је поставило камен темељац Јосијиној верској револуцији – верски ауторитет писаног тек-

ста. Ово је највећа и најтрајнија баштина Јосијиних реформи у ширим оквирима историје развоја западне цивилизације.“ Тако је тада писани текст заменио пророке и усмено предање, „реч Господња“ ће бити писани текст, а не више усмена проповед пророка.

Професор Шнидевинд, након што је утврдио када је писани текст постао верски ауторитет, враћа се на крају књиге објашњавају напетости између усмених предања и текста. Усменост и писменост су делови једног истог пута и представљају два његова крака. „Пут којим се више путовало је усмено предање, при чему су заједница и учитељ пружали образовање и одређивали ауторитет који су имали генерацијама. Новији пут је пут текстуалног ауторитета. Овај пут је изградила власт, уз подршку друштвене и религијске елите.“

Књигу Вилијама Шнидевинда *Како је Библија постала књига – текстуализација древног Израила* са енглеског на српски језик превео је Иван Неђић.

Н. Ј.

Псеудо Дионисије Ареопагит

ПОСЛАНИЦА ЂАКОНУ ДОРОТЕЈУ

Примрак је Божији „светлост неприступна“ (Усп. 1 Тимотеју 6, 16), у којој како се каже Бог пребива. Мада је због /Свог/ узвишеног сјаја несагледив и због преобиља светлосарности надсушаствено неприступан, ту ће /Га ипак/ свако Бога достојан пронаћи и угледати. Такав ће /заправо/ не гледајући и не спознајући, познати Слична формулација овој може се наћи још код светог Григорија из Нисе, у његовој књизи посвећеној животу Мојсијевој: „У том је истинско виђење Траженог: у виђењу невиђењем, јер /сам/ Тражени надилази свако виђење, бивајући одасвуд опкољен непојамношћу као /каквим/ примраком“, што је изнад чулног и умног и с пророком ће ускликнути: „Чудесно је за мене знање Твоје, високо, докучити га не могу“ (Псалам 139, 6).

Тако се и каже за божанског Павла да Бога је познао, јер познао је да је Он изнад свег мишљења и познања; да „неиспитљиви су судови Његови и неистраживи путеви Његови“ (Римљанима 11, 33), да су му дарови неисказиви (2 Коринћанима 9, 15), да мир Његов сваки ум превазилази (Филипљанима 4, 7), да надумно је познао Њега што изнад сваког је узрочника.

Превео с грчког Петар Јевремовић

Нова стварња

ФЕСТИВАЛ ХОРОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ У МОНАСТИРУ КАЛЕНИЋУ

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, у недељу 20. маја, у порти манастира Каленић, одржан је Фестивал хорова Епархије шумадијске. Литургијско сабрање улепшано је доласком Епископа будимљанско-никшићког Господина Јоаникија који се одазвао на позив Владике Јована да у време заседања Светог Архијерејског Сабора у Београду, буде гост Епархије шумадијске.

Прелепо је било слушати умиљно певање хорова који су на Литургији одговарали утврђеним редоследом.

Након прочитаног Јеванђеља домаћин Владика Јован пожелео је добродошлицу Епископу будимљанско-никшићком Г. Јоаникију, изразивши захвалност и велику радост због доласка у прелепи манастир Каленић: „Добро дошао Владико Свети у крило Мајке Божије. Ви нам данас доносите благослове Светиња које су под Вашим патронатом. Благослов манастира Острога у којем сте духовно узрстали, благослов манастира Пиве који има блиске везе са манастиром Каленићем.“

Након тога свештенству, монаштву и верном народу, речима вечне и непролазне јеванђелске истине, обратио се Владика Јоаникије тумачећи јеванђелску причу у којој је описано како Христос исцељује човека слепог од рођења. Поред телесног вида који нам је итекако потребан и којег нам Господ даје доласком у овај свет, далеко важнији је духовни вид. Духовни вид није ништа друго него наша Света Вера Православна, истакао је Епископ Јоаникије, који је благословио хорова, захваливши се Владици Јовану на позиву.

По завршетку Свете Архијерејске Литургије уследио је свечани програм.

Овогодишњи фестивал хорова отворио је дечји хор „Свети Симеон Мироточиви“ из Крагујевца, са диригентом Госпођом Маријом Радојевић.

Поред њих наступили су следећи хорова:

Дечији хор полазника Школе за традиционално певање и играње при храму Светих апостола Петра и Павла у Јагодини, са диригентом Драганом Трифуновићем.

Хор „Деспот Стефан Високи“ – Младеновац са диригентом Олгом Свешко Марић.

Хор при храму Светог Великомученика Димитрија – Лазаревац, под диригентском палицом јереја Владимира Стојковића.

Женски хор при храму Светих апостола Петра и Павла – Јагодина, са диригентом Огњенком Тодосијевић.

Катедрални октет „Свети Роман Мелод“ – Крагујевац, са диригентом Марком Нешићем.

Хор „Бошко Југовић“ – при храму Свете Тројице – Трстеник, са диригентом Марином Лекић.

„Хор младих“ Саборне цркве – Крагујевац, са диригентом Оливером Беговићем.

Хор „Свети Кнез Лазар“ – црква Лазарица Крушевац, са диригентом Ружицом Вешковац.

Након појединачног наступа свих хорова, песму „Оро се вије“ Ј. Гавриловић извели су сви хорова.

У наставку програма наступили су:

КУД „ЗОРА“ из Жупањевца, победник Зимских шумадијских игара 2012. године, који се представио сплетом игара из Левча и Шумадије, кореографија Јасминка Јевтић.

Дует на фрули: Јана Лазаревић из Крушевца и Богдан Марковић из Јагодине.

Фестивал је завршен доделом Плакета свим учесницима и донаторима. Плакете је уручио домаћин Фестивала хорова, Епископ Шумадијски Г. Јован, који је том приликом захвалио учесницима, а посебно свештенству Архијерејског намесништва левачког на челу са високопречасним протом Савом Арсенијевићем као и сестринству манастира Каленић, који су се потрудили да приреде овогодишњи Фестивал. Након тога уследило је фотографисање и свечани ручак за све учеснике и госте.

Сретко Петковић, протонамесник

УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ ДУГОГОДИШЊИ ПАРОХ ДЕСИМИРОВАЧКИ ПРОТОЈЕРЕЈ ПЕТАР МАНИЋ

На Велику Среду, 11. априла, у 69-тој години живота, своју душу предао је у руке Господу протојереј Петар Манић.

Отац Пера, како су га звали парохијани и пријатељи, рођен је 1942. године у селу Велике Пчелице, на домак Крагујевца, у угледној свештеничкој породици.

Свог оца, протојереја Љубомира Манића, достојно је наследио на пчеличкој парохији 1967. године. А од 1980. године своју службу Господу и Цркви, по одлуци Његовог преосвештенства епископа шумадијског Господина др Саве (Вуковића), наставио је на десимировачкој парохији, где је остао до свог пензионисања, чиме није престало његово предано служење Господу. Своје молитве Господу отац Петар узносио је и после престанка активне парохијске службе, у цркви Светог Теодора Тирона, у свом родном селу, редовно служећи Свету Литургију.

Не смемо заборавити ни чињеницу да је отац Петар Манић био дугогодишњи члан свештеничког хора Епархије шумадијске.

Опело оцу Петру служено је у порти цркве у Великим Пчелицама, на Велики Петак, 13. априла, уз присуство великог броја свештеника и верника како из пчелица тако и из Десимировца, духовне деце покојног проте. Опроштајну беседу, у име Његовог преосвештенства епископа шумадијског Господина Јована одржао је отац Серафим, игуман манастира Денковац, подсетивши нас на велику скромност и залагање оца Петра у раду на њиви Господњој.

Његово тело положено је у породичну гробницу у родном селу, да тамо чека васкрсење мртвих и живот будућег века.

Нека сведобри Дародавац подари рајско насеље души оца Петра, и нека му је вечан помен!

УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ ПРОТОЈЕРЕЈ-СТАВРОФОР МИОДРАГ КОСТАДИНОВИЋ, УМИРОВЉЕНИ ПАРОХ ЈАГЊИЛСКИ

У ноћи 24 маја 2012. године, на велики православни празник Вознесења Господњег (Спасовдан), мирно баш као што је и живео, упокојио се у Господу умировљени парох јагњилски протојереј-ставрофор Миодраг Костадиновић.

Прота Миодраг рођен је 16. фебруара давне 1921 године у селу Крњеву, општина Велика Плана, од оца Драгомира и мајке Христине.

После завршене гимназије уписује Богословију Светог Саве у Раковици. Након завршетка школовања Миодраг ступа у брак са Новком Матејић из Јагњила, са којом је изродио двоје деце, сина Бранислава и кћерку Миланку.

Године 1947. бива рукоположен у чин свештеника, а 1948. постављен за пароха у Јагњилу, Архијерејског намесништво младеновачко. На тој парохији остаје све до 1990. године када одлази у заслужену пензију.

Опело покојног проте у дворишту породичне куће у Јагњилу служио је Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован уз саслужење једанаест свештеника и једног ђакона.

Од новопредстављеног проте Миодрага пригодним речима опростио се наш Првојерарх, подсећајући све присутне на његову пожртвованост и ревност за своју Цркву, веру и поверено му стадо. Такође, владика је истакао и чињеницу да је прота Миодраг Костадиновић службовао у времену које је било веома тешко за нашу Цркву и верујући народ. Непоколебив у вери, он је истрајао на том путу до краја и велики број душа привео Царству Божијем.

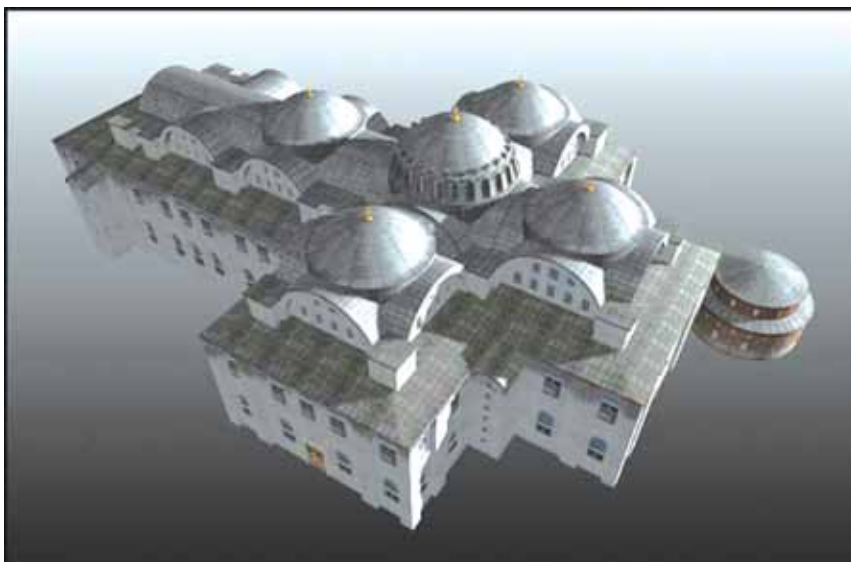
Тело новопредстављеног проте Миодрага положено је у земљу на сеоском гробљу у Јагњилу, где ће почивати до другог доласка Господа нашег Исуса Христа и општег васкрсења мртвих.

Ратко Аврамовић, јереј

О КОНСТАНТИНОПОЉСКОЈ ЦРКВИ СВЕТИХ АПОСТОЛА

Трагови цркве Светих Апостола из IV века, која је замењена 536. године Јустинијановом црквом, а 1469. године џамијом Освајача Фатиха, нису сачувани. Међутим, Евесевејев опис ове прве грађевине, написан убрзо након што ју је Константин изградио, износи њене истакнуте појединости. Црква се уздизала у средишту широког дворишта, оивичена саборним дворанама, купатилима и базенима. Била је крстообразна, са улазним краком вероватно благо издуженим. Позлаћене и касетиране таванице су покривале сва четири крака, али остаје питање да ли су сви били једнобродни, или издељени на главни и бочне бродове. Зидови су били прекривени мермерним облогама. Тамбур, добро осветљен прозорима са бронзаним решеткама, уздизао се над укрсношћом и вероватно је био надвишен купастим кровом. Испод овог тамбура,

стајао је саркофаг цара, са ступцима или кенотафима који указују на дванаесторицу апостола. Саркофаг и ступци су стајали унутар ограђеног простора у којем је на олтару служена Литургија. Према томе, очито, грађевина је била маузолеј цара и мартриријум посвећен апостолима.

Њена значења, међутим, била су значења која припадају култу хероја (хегоон-мартриријуму) самог цара: где је он почивао на знаку крста – као што је наговештено основом грађевине; где је био обожавао као тринаести од Ученика, у пратњи саме дванаесторице апостола; и где је он био средиште, ако не посвећења, а онда пажње, у истој мери или више него Евхаристија прослављана поред. Такво кривоверно гледиште очито је постало неподношљиво када су 356/7. године праве мошти апостола донете у цркву, а Константинови остаци пребачени у одвојени, придодати маузолеј традиционалне кружне основе, са куполом.

У нацрту, Апостолеион је био мартриријум, исто колико и базилика код Светог Гроба у Витлејему, и код гробнице Светог Петра. Али у својој основи, Константинова црква Светих Апостола означава одступање од традиције. Део са мартриријумом –

радије него додат главном и бочним бродовима базилика, као у Витлејему, или сакривен под земљом у катакомбама, као код Сан Лоренца у Риму – постаје само средиште грађевине. На ово средиште додата су четири крака да приме вернике. Створен је нови тип мартриријума у виду независне грађевине усредштене на жижу обожавања.

Током касног IV и раног V века на десетине цркава је копирало основу Константиновог Апостолеиона – на начин на који је термин „копирање“ био схватан током средњег века. Од оригиналног Апостолеиона преузете су најмање две најважније карактеристике: основа са симболом Часног Крста и посвета апостолима. Понекад велики светац, локални апостол, тако рећи, преузима место Истинитих Ученика. Наилазићемо на такве „копије“ из касног IV и раног V века у Милану и Равени, у Ефесу и Антиохији, у Гази и Шехему; исто тако Апостолеион Константина чини се да је бар успутно утицао на образовање базилика са укрским трансептом, као што је она у граду Менасу. Источни и западни типови се разликују у основама: на Истоку четири крака се пружају зракасто од средишњег језгра, док на Западу два бочна крила излазе из континуалног подужног главног брода.

(...)

Током Јустинијанове владавине, поткуполни крст је постао стандардна јединица огромних размера у црквеном градитељству. Постао је део простих комбинација великих димензија, а број и разноликост таквих комбинација су изненађујући. Поновљен пет пута и распоређен у шему грчког крста, образовао је основу Јустинијанове цркве Светих Апостола. Црква је позната само из ширих описа Прокопија и кроз одразе које је оставила у провинцијама – од Ефеса до Венеције – и кроз представе у каснијим рукописима. Ипак, и њена историја грађења и њена шема су јасне. Положена на месту Константиновог Апостолеиона, била је изгледа започета око 536. и освећена је 28. јуна 550. године, вече уочи празника Светих Апостола. Запуштена, преправљена је после 940. а пре 1004. године, разликујући се нешто мало од Јустинијанових грађевина. Оштећена поново око 1300. године и на брзину поправљена, опстала је до 1469. године. Тада је уступила место Фатих џамији, подигнутој у част Мехмеду Освајачу (ел Фатих); а ова Фатих џамија је замењена садашњом, већом, у трећој четвртини XVIII века.

Према: Ričard Krauthajmer, Slobodan Ćurčić, *Ranohrišćanska i vizantijska arhitektura*, Beograd 2008.

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвећенство епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. априла 2012. до 31. маја 2012. године

Осветити:

Новоподигнути храм Светог Јоаникија I, патријарха српског, у Орашцу, Архијерејско намесништво орашачко, 22. априла 2012. године;

Нови иконостас за храм Светог апостола и јеванђелисте Марка у Великим Црљенима, Архијерејско намесништво колубарско-посавско, 8. маја 2012. године;

Нови парохијски дом при храму Силаска Светог Духа у Кораћици, Архијерејско намесништво младеновачко, 13. маја 2012. године.

Одликвати:

Правом ношења напрсног крста:

Протојереја Томислава Марића, привременог пароха Прве парохије у Великим Црљенима, Архијерејско намесништво колубарско-посавско.

Орденом Светог Саве:

Оливеру Карић Недељковић из Орашца.

Орденом Војда Карађорђа:

Владана Радовановића из Јагодини.

Архијерејском граматом признања:

Миљинка Ивановића из Великих Црљена;

Миљенка Симића из Великих Црљена;

Милету Симића из Великих Црљена;

Драгана Ивановића из Великих Црљена;

Милоја Живковића из Великих Црљена;

Бату Ивановића из Великих Црљена;

Милана Марића из Великих Црљена;

Љиљану Капларевић Михајловић из Београда,

Катарину Мировић из Крагујевца.

Атхијерејском захвалницом:

Велики народни оркестар Ненада Милановића из Крагујевца.

Замонашити:

По чину расе и камилавке

Искушеника манастира Светог великомученика Георгија – Липара, Драгана Ракића, давши му монашко име Христифор.

Преместити:

Протојереја Славка Јоцића, привременог пароха у Сиоковцу, Архијерејско намесништво беличко;

Јереја Миломира Тодоровића, привременог пароха Прве парохије при Петропавловском храму у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко.

Поставити:

Протојереја Славка Јоцића на дужност привременог пароха Треће парохије при храму Свете Петке у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко;

Јереја Миломира Тодоровића на дужност привременог пароха Друге парохије при Петропавловском храму у Јагодини, Архијерејско намесништво беличко.

Поверити у опслуживање:

Братству храма Светог архангела Михаила и Гаврила у Јагодини упражњену парохију у Сиоковцу, Архијерејско намесништво беличко;

Братству храма Светих апостола Петра и Павла у Јагодини упражњену Прву парохију при овом храму, Архијерејско намесништво беличко.

Разрешити:

Протојереја Ивана Јовановића, привременог пароха Друге парохије при Петропавловском храму у Јагодини, даље дужности привременог пароха ове парохије, Архијерејско намесништво беличко.

Укинути казну:

Протојереју Србољубу Марковићу, привременом пароху Друге парохије у Лапову, Архијерејско намесништво рачанско, забрану служења са 1. мајом 2012. године.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. априла 2012. до 31. маја 2012. године

АПРИЛ 2012:

1. април 2012:

Служио Литургију у храму Светог Николаја Мирликијског у Миросалџима;
Посетио храмове у Тулежу, Венчанима и цркву брвнару у Даросави.

2. април 2012:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у храму Светих цара Константина и царице Јелене у Опарићу – исповест свештенства левачког архијерејског намесништва; председавао братском састанку свештенства овог намесништва на којем је прочитан богословски реферат: *Самоубиство – најтежи грех.*

3. април 2012:

Учествовао у Патријаршији СПЦ у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода;
Одржао предавања на Београдском сајму о вајару Небојши Митрићу.

4. април 2012:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу – исповест свештенства орашачког архијерејског намесништва; председавао братском састанку свештенства овог намесништва на којем је прочитан богословски реферат: *Улога црквеног пастира у превазилажењу проблема брака.*

5. април 2012:

Рад у Епархијској канцеларији;
Осветио у Крагујевцу производну халу у којој ће радити особе са посебним потребама.

6. април 2012:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у храму Успења Пресвете Богородице у Младеновцу – исповест свештенства младеновачког архијерејског намесништва; председавао братском састанку свештенства овог намесништва на којем је прочитан богословски реферат: *Мисионарски рад са омладином;*
Служио бденије у Благовештенском манастиру Дивостину.

7. април 2012 – Благовести, Лазарева субота:

Служио Литургију у манастиру Благовештењу Рудничком и пререзао славски колач поводом славе манастирског храма;
Служио вечерње (Врбица) у Саборном храму у Крагујевцу;
Посетио у Тополи протојереја ставрофора Миладина Михаиловића поводом крсне славе.

8. април 2012 – Цвети:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви.

9. април 2012:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у параклису Владичанског двора;
Присуствовао са викарним епископом ремезијанским Андрејем, према одлуци Светог архијерејског синода, суђењу у Македонији архиепископу охридском Господину Јовану.

10. април 2012:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у храму Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром;
Рад у Епархијској канцеларији.

11. април 2012:

Служио Литургију пређеосвећених дарова у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради.

12. април 2012 – Велики четвртак:

Служио Литургију Светог Василија Великог у Саборном крагујевачком храму;
Одржао састанак са представницима *Грчке банке;*
Одржао састанак са епархијским адвокатима о покретању поступка за враћање имовине манастиру Прерадовцу.

13. април 2012 – Велики петак:

Предводио богослужења Великог петка у Саборном крагујевачком храму;
Прочитао Васкршњу посланицу представницима медијских кућа.

14. април 2012 – Велика субота:

Служио Литургију Светог Василија Великог у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово.

15. април 2012 – Васкрс:

Служио Васкршње јутрење у Саборном крагујевачком храму, предводио празничну литију улицама Крагујевца и Служио Васкршњу Литургију у Саборном крагујевачком храму;
Посетио вернике у Вилиним водама (део Крагујевца);
Служио Пасхално вечерње у храму Светих апостола Петра и Павла у Јагодини.

16. април – Васкршњи понедељак:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;
Присуствовао, заједно са градоначелником Крагујевца Верољубом Стевановићем, отварању фабрика из Фијатовог програма у Groшници.

17. април 2012 – Васкршњи уторак:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром;
Приједи у Владичанском двору.

18. април 2012:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;
Учествовао у Патријаршији СПЦ у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода.

19. април 2012:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Крстио у Крагујевцу малу Дуњу;
Рад у Епархијској канцеларији;
У цркви у Рогојевцу примио полазнике веронауке из Аустрије и вероучитеља Мирка Кујунџића.

20. април 2012 – Слава Шумадијске епархије:

Служио Литургију у храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу и учествовао на свечаном славском ручку;
Посетио цркву у изградњи у Орашцу;
Посетио цркву у Копљарима ради надгледања тока живописања.

21. април 2012:

Служио Литургију и опело у манастиру Благовештењу Рудничком монахињи Љуби;
Осветио Ауто-сервис Предрага Кијевца у Корићанима;
Примио Господина Теодосија, епископа рашко-призренског.

22. април 2012:

Осветио, уз саслужење епископа Господина Теодосија, храм Светог Јоаникија, патријарха српског, у Орашцу; служио Литургију; урчио Оливери Карић Недељковић, ктиторки овог храма, Орден Светог Саве другог степена.

23. април 2012:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром;
Рад у Епархијској канцеларији.

24. април 2012:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Смедеревској Паланци; учествовао на семинару за свештенике јасеничког, опленачког и младеновачког архијерејског намесништва (тема: *Пастирска служба у измењеним друштвеним околностима*);
Обишао Преображенску цркву у Смедеревској Паланци ради надгледања радова на рестаурацији и цркву у изградњи у кругу паланачке болнице.

25. април 2012:

Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;
Рад у Епархијској канцеларији;
Примио Телала Елзека, палестинског конзула у Србији.

26. април 2012:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Учествовао у раду Фонда *Човекољубље* у Патријаршији СПЦ;
Присуствовао у епархијској сали у Крагујевцу промоцији књиге Бранка Радуновића.

27. април 2012:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад у Епархијској канцеларији.

28. април 2012:

Служио Литургију у Саборном крагујевачком храму;
Посетио манастир Грнчарицу ради утврђивања начина санације влаге у цркви;
Служио бденије у храму Светих жена мироносица на Варошком гробљу у Крагујевцу.

29. април 2012:

Служио Литургију у храму Светих жена мироносица у Винчи и пререзао славски колач поводом храмовне славе.

30. април 2012:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром;
Примио делегацију ОЕБС-а;
Примио делегацију палестинског града Јерихона;
Примио др Радета Николића;
Примио протојереја Ненада Михаиловића из Атине.

МАЈ 2012:

1. мај 2012:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад у Епархијској канцеларији.

2. мај 2012:

Служио Литургију у параклису Владичанског двора;
Учествовао у Патријаршији СПЦ у раду Патријаршијског управног одбора.

3. мај 2012:

Учествовао у пленарној седници Патријаршијског управног одбора.

4. мај 2012:

Учествовао у Патријаршији СПЦ у раду Светог архијерејског синода;
Присуствовао концерту Академског хора *Лицеум* у Саборној крагујевачкој цркви;
Примио градоначелника Јерихона са сарадницима.

5. мај 2012:

Служио Литургију у храму Свете Петке у селу Петки код Лазаревца;
Служио бденије у Саборном крагујевачком храму;
Присуствовао концерту Црквеног хора *Опленац* у цркви Светог великомученика Георгија на Опленцу.

6. мај 2012 – Ђурђевдан:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Георгија на Опленцу и пререзао славски колач поводом храмовне славе;
Посетио свештеника Љубишу Ђураша у Рачи поводом храмовне славе;
Приредио у Владичанском двору свечану вечеру за градоначелника Јерихона.

7. мај 2012:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром;
Присуствовао финалном такмичењу полазника веронауке у Богословији.

8. мај 2012:

Служио Литургију у храму Светог апостола и јеванђелисте Марка у Великим Црљенима и пререзао славски колач поводом храмовне славе; одликовао пароха Томислава Марића правом ношења напрсног крста; Састао се у Аранђеловцу са мајсторима каменоресцима који израђују Горње место за лазаревачку цркву; Посетио породицу Савовић у Крагујевцу.

9. мај 2012:

Служио Литургију у храму Светог Јоанкија Девичког у Крагујевцу – Бресница и пререзао славски колач поводом храмовне славе; Служио бденије у храму Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродором и уградио у Часну трпезу честице моштију Светог кнеза Лазара Косовског, Свете Анастасије Српске, Светог Теодора Тирона, непознатог светитеља, Светог архиђакона Стефана, Светог Харалампсија, Светог великомученика Георгија и Светог цара Уроша Српског.

10. мај 2012:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром и пререзао славски колач поводом храмовне славе; присуствовао духовној академији коју су припремили ученици Богословије Светог Јована Злаоустог; Пререзао у цркви Светог Саве Српског у Барајеву славски колач поводом храмовне славе; Крстио у цркви у Вранићу малог Филипа, сина пароха Милисава Радовића;

11. мај 2012:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради; Посетио цркву Чудотворне иконе Тројеручице у Малим Пчелицама ради надгледања тренутних радова; Служио бденије у манастиру Каленићу.

12. мај 2012: – Свети Василије Острошки:

Служио Литургију и Свету тајну освећења јелеја у манастиру Каленићу.

13. мај 2012:

Служио Литургију у храму Свете Тројице у Корћици; овештао парохијски дом и чесму у порти ове цркве.

14. мај 2012:

Служио Литургију у храму Светог Саве Српског у Крагујевцу – Аеродром; Рад у Епархијској канцеларији; Учествова у Патријаршији СПЦ у раду Светог архијерејског синода.

15. мај 2012:

Саслуживао на Литургији и чину Призива Светог Духа у Саборној београдској цркви поводом почетка заседања Светог архијерејског сабора.

15 – 23. мај 2012:

Учешће на заседању Светог архијерејског сабора (служио Литургију 19. маја у храму Светог Саве Српског на Врачару у Београду; 20. маја служио Литургију,

са Господином Јоаникијем, епископом будимљанско-никшићким у манастиру Каленићу /смотра црквених хорава Шумадијске епархије/; посетио сестринство манастира Прерадовца).

24. мај 2012 – Вазнесење Господње:

Служио Литургију у манастиру Саринцу и пререзао славски колач поводом славе манастирског храма.

25. мај 2012:

Служио Литургију у храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради; Учествовао на конститутивној седници Скупштине града Крагујевца; Служио опело протојереју Миодрагу Костадиновићу у Јагњилу.

26. мај 2012:

Служио Литургију у храму Светих апостола Петра и Павла у Неменикућама; Осветио школску зграду у Сопоту.

27. мај 2012:

Служио Литургију у храму Светог пророка Илије у Брзану.

28. мај 2012:

Служио Литургију у манастиру Каленићу у току које је крстио малу Мију из Аустралије; Одредио у селу Брајиновцима код Белушића место за зидање нове цркве.

29. мај 2012:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово; Рад у Епархијској канцеларији; Примио протојереја ставрофора Мићу Ћирковића и Оливеру Карић Недељковић, ктиторку цркве у Орашцу.

30. мај 2012:

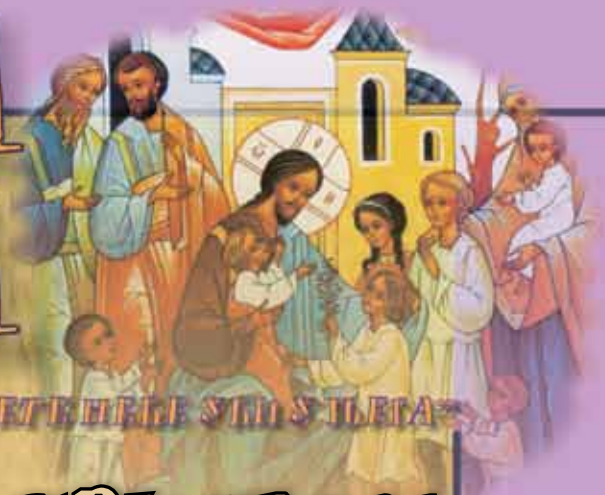
Служио Литургију у храму Светог кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац; Рад у Епархијској канцеларији.

31. мај 2012:

Учествовао у Патријаршији СПЦ у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода; Присуствовао, заједно са Господином Иринејем, патријархом српским и Господином Иринејем, епископом бачким, конститутивној седници Скупштине Србије и заклетви новоизабраног председника Србије Томислава Николића.

ДЕЧИЈА СТРАНА

ШТО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕБЕ УМИ С ПЕЊА

ЛИЧНИ СУСРЕТ СА ХРИСТОМ

ође жена из Самарије да захвати воде. Рече јој Исус: дај ми да пијем (Јеванђеље по Јовану 4, 7).

Примећујете из ових речи да Исус не прилази жени Самарјанки са висине, претећи машући Библијом и говорећи о покајању. Он од ње једноставно тражи да му да мало воде. Дакле, Он се не понаша надмоћно према тој жени. Жена Самарјанка има нешто што Њему треба, а то је вода, и то је повод да они отпочну разговор.

Разговор који се даље развија између Господа и те жене почиње прилично необавезно и уобичајено, али пре завршетка он обухвата нека од најдубљих моралних и верских питања.

Ипак, ако пажљиво читамо библијски текст, видимо да истински важна ствар није толико сам садржај разговора, колико је важан изузетно лични сусрет који се ту, на бунару, одиграва. Та жена је стварна особа која је срела Господа Исуса Христа, и Господ Исус јој посвећује сву своју пажњу. Она је стварна колико и било ко од нас, а срела је неког јединственог – Оног који делује исправно у дубини њене душе и ко зна све о њој. *Ходите да видите човека који ми каза све што сам учинила* (Јеванђеље по Јовану 4, 29), рекла је она својим мештанима када је отишла са бунара.

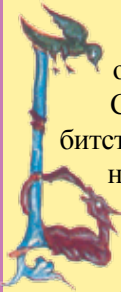
Жена Самарјанка је лично упознала Исуса захваљујући том сусрету са Њим очи у очи, односно лицем у лице. Зар није свима нама потребан такав лични сусрет са Господом Исусом Христом, да би наша вера расла и учвршћивала се? Зар нам Господ Исус не нуди баш то када смо на молитви, када свакодневно читамо Његове речи које су записане у Светом писму, и изнад свега, када учествујемо на Светој Литургији и у Светом Причешћу?

Он седи крај бунара који називамо молитва, или Свето Писмо, или Свето Причешће, и чека нас да му приђемо да бисмо доживели лични сусрет са Њим који мења читав живот. Што је више личан сусрет са Господом Исусом Христом, то стварнија и чвршћа постаје наша вера.

ФИНАЛНО ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ ВЕРСКЕ НАСТАВЕ

Да се утеше срца њихова, и да се стегну у љубави и у сваком богатству пуног разума, на познање тајне Бога и Оца и Христа (Колошанима 2, 2)

огопознање, та тајна над тајнама, како кажу Свети Оци, јесте сав смисао и циљ човековог битствовања на Земљи. Ниједно знање нити наука не може да нас ослободи смрти осим богопознања које је једина утеха срцима нашим, а испуњење сваке љубави људске јесте васкрсли Христос Богочовек. Он је циљ

директора основних и средњих школа у Крагујевцу, свештенства и монаштва, вероучитеља на подручју Шумадијске епархије, у просторијама Духовно-образовног центра при Богословији Свети Јован Златоусти у Крагујевцу, у понедељак 7. маја одржано је финално такмичење између четири екипе средњих школа које су се у полуфиналима пласирале у завршно – финално такмичење:

- *ТУШ Тоза Драговић* из Крагујевца у саставу: Олгица Михајловић, Милош Радојевић и Виолета Ђорђевић
- *Техничка школа* из Младеновца: Лазар Михаиловић, Жарко Марковић и Наталија Ђорђевић
- *Политехничка школа* из Крагујевца: Анђела Јагличић, Александар Огњановић и Стефан Јоксић
- *Гимназија* из Смедеревске Паланке: Ана Митић, Ненад Јокић и Алекса Нанаси

Уводном речју добродошлице и поздравом окупљенима, такмичење је отворио свештеник Мирољуб Миладиновић, парох при храму Свете Петке у Крагујевцу и координатор за верску наставу у Крагујевачком намесништву, који је указао на значај и

сваког циља и Он је на крају свих крајева наших. Сав труд наш без Христа је празан и бесмислен јер Он даје живот свему и све приводи из небића у биће.

Верска настава, која се у Србији по основним и средњим школама одвија већ више од десет година, даје очигледне резултате који се одражавају у животима младих људи жедних истине и испуњења трагања за Смишлом. Плодови оваквог образовања јесу свакако и знање које младе генерације упијају током школовања и носе са собом целог свог живота. То стечено знање просто жуди да се доказује и показује тамо где је то потребно: у разговору са појединцима, у супротстављању другачијем мишљењу, у одбрани очигледне истине или пак у јавном наступу или на такмичењу, популарно названом – квиз.

Благословом Епископа шумадијског Г. Јована, ове године је по први пут на нивоу целе Шумадијске епархије одржано такмичење из области верске наставе или веронауке, као прилика да се опробају најачи ривали из Епархије који су прошли квалификације за полуфинале и тиме ушли у финале.

Уз присуство Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, ректора богословије Свети Јован Златоусти др Зорана Крстића, већег броја

важност оваквог такмичења, нагласивши да је у њему учествовало 33 школе са преко 1500 ученика који су узели учешћа на овим такмичењима које се одвијало у осам места.

Програм и само такмичење су наизменично водили ђакон Дејан Шишковић из Лапова и Селена Јанковић, професорка математике у Првој Крагујевачкој гимназији. Жири, коме је била поверена свака одлука и прихватање тачних одговора, сачињавали су: Ирена Баћић, вероучитељ, Драган Степковић, вероучитељ и координатор за верску наставу у Лепеничком намесништву и ђакон Далибор Нићифоровић из

Јагодине. Техничка подршка и презентација питања била је у рукама Јелене Максковић и Борка Богвићевића, вероучитеља.

Као и у полуфиналним такмичењима, све четири екипе су показале подједнако знање у току прве три игре: питалице из области Старог и Новог Завета и Историје Цркве, и треће игре откривалице са општим питањима из Катихизиса. Асоцијације, као најзанимљивији део овог такмичења, у којем су као посматрачи могли да учествују и сами присутни, допринеле су великим делом да се покаже ко је победник. Заправо, већ самим наступом ових екипа,

постала школа-победник на овогодишњем финалном такмичењу из верске наставе на нивоу Шумадијске епархије.

На крају такмичења Епископ Јован се обратио присутнима и честитао победницима изразивши жељу да ово знање које су показали на такмичењу постане и саставни део њиховог живота и тако буду сведоци Речи Христове.

Велика захвалност припада јеромонаху Виталију из манастира Градац који је, користећи мулти-медијалне иновације и достигнућа, овај квиз представио на савремени начин, и тако показао да се техничка подршка у великој мери може применити и на пољу верске наставе. У овоме је такође добрим делом учествовала и Јелена Максковић која нас је увела у све могућности овог on-line програма који је сада доступан и на интернету под ауторским правом манастира Градац.

Мешовити хор „Кир Стефан Србин“ Музичке школе у Крагујевцу извео је две прелепе композиције под диригентском руком Г. Марка Нешића: Коста Манојловић „Помошчник и покровитељ“ и Орландо ди Ласо „О очи манца миа“.

Највећи труд, прегалаштво и бригу да све буде обухваћено на прави и потпун начин, на својим плећима и са својим сарадницима изнео је свештеник Мирољуб Миладиновић, координатор у Крагујевачком намесништву и вероучитељ у Медицинској школи у Крагујевцу, коме припада и посебна

захвалност за све што је подразумевало припрему и организацију оваквог такмичења.

На крају овог квиза у славу Васкрслога Христа, где су сви били испуњени задовољством и истинском хришћанском љубављу, предвођени својим Архијерејем, Владиком Јованом, у трпезарији Богословије окупили смо се око заједничке трпезе где је заиста доминирала љубав и радост као једина и истинска слика овог догађања оствареног у славу Божју а на радост људи.

Драган Степковић, вероучитељ

може се рећи да су сви такмичари, у неку руку, већ победници, јер су на самом крају квиза одлучивали оштроумност и спретност.

Напетост и неизвесност на моменте су својим наступима „прекидале“ ученице Медицинске школе у Крагујевцу, у интервалима између сваке области:

Александра Станојловић, ученица 1. разреда, певала је „Јаре моје“, Јелена Бабић, ученица 1. разреда, певала је песму „Ој Косово, Косово“ и Миљана Динчић, ученица 3. разреда, рецитовала је „На дан њеног венчања“.

У игри асоцијација најспретнија је била екипа из Трговачко-угоститељске школе „Тоза Драговић“ – ТУШ, која је на тај начин освојила прво место и тако

ВАСКРШЊИ ЧАС У ОШ „РАДА МИЉКОВИЋ“ У ЈАГОДИНИ

На Васкрсни уторак, 17. априла, организован је седми по реду јавни „Васкршњи час“ јагодинских вероучитеља под називом „Брига за природу или екологија са православног становишта“.

Ова поучна манифестација одржана је у сарадњи са основним школама Јагодине и околних места. Домаћин је била основна школа „Рада Миљковић“ из Јагодине и њени вероучитељи Александра и Младен, у сарадњи са директором школе Бобаном Маровићем.

Учествовала су деца, представници трећих разреда основних школа уз присуство својих вероучитеља.

Како је циљ веронауке да уведе ученике у Литургијску заједницу „Васкршњи час“ је почео Светом Литургијом у храму Светих апостола Петра и Павла у Јагодини, коју је служио координатор за верску наставу намесништва беличког јереј Миломир Тодоровић. Радост Васкрсног уторка крунисана је причешћем присутних

ђака и окупљеног народа.

После Литургије ђацима су подељена ускршња јаја и слаткиши, после чега је уследила општа радост међу окупљеном децом, јер су се весело куцкала јајима уз поздрав „Христос Васкрсе“ и одпоздрав „Ваистину Васкрсе“.

Након Литургије ученици су са својим вероучитељима организовано кренули ка ОШ „Рада Миљковић“. После дочека и поздравне речи коју је одржао директор школе Бобан Маровић, приказана је приредба ученика школе домаћина и њених предшколаца, којом је показана добродошлица свим учесницима ове манифестације.

Уследило је послужење, којим су се учесници окрепили, и после краћег одмора почео је други део „Васкршњег часа“ на коме су ученици израђивали цртеже, односно слике на хамеру, преко којих су показали да је љубав према природи усађена у њихова срца. Ђаци су у стваралачком духу израдили дванаест слика на тему бриге о природи од стране Бога и човека. Руководјени идејом да је свет створен из љубави и да смо и ми део тог света, те да смисао свог постојања потврђујемо бригом о њему, а да је вечно постојање света без заједнице са Богом немогуће, може се слободно рећи да су вероучитељи у потпуности испунили свој задатак.

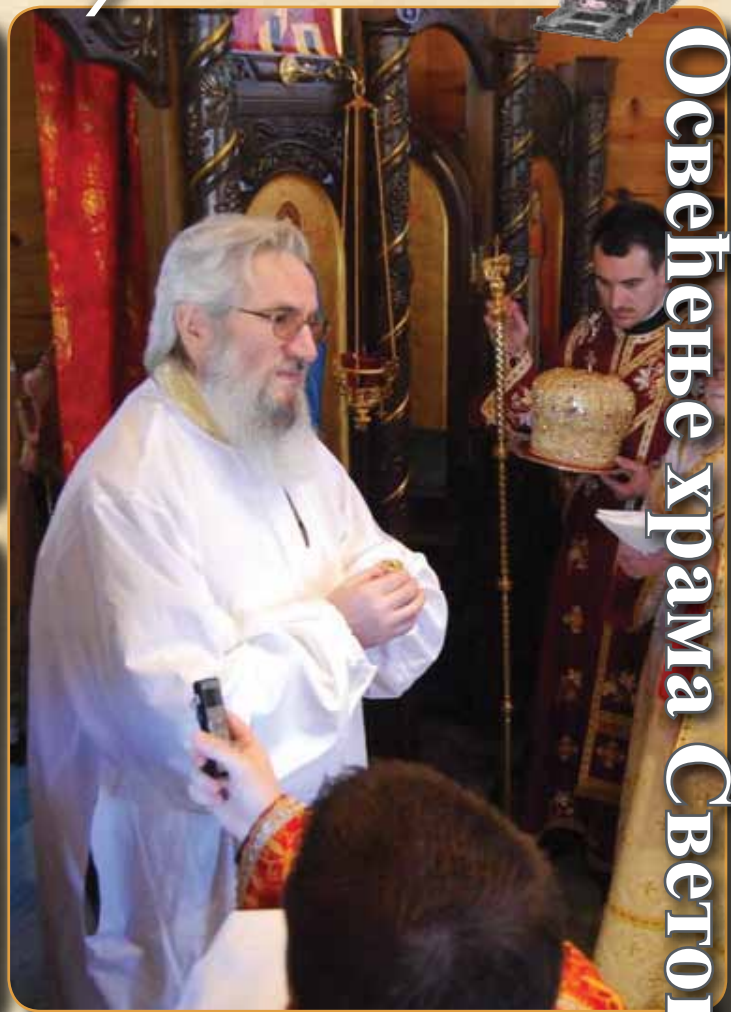
Дечији радови ће бити употребљени за штампање школског календара.

У време трајања „Васкршњег часа“, одржана је и изложба лековитих биљака које су узгајали ученици школе – домаћина и изложба дечијих радова на тему љубави као и изложба васкршњих јаја.

Овај догађај допринео је да се смисао, пуноћа и значај Христовог Васкрсења усади у дечија срца, што говори да је „Васкршњи час“ испунио свој циљ, јер само човек који је ослобођен смрти може се назвати истински слободним, а то је немогуће без вере у славно Христово Васкрсење.

Предраг Димитријевић, вероучитељ

*фото
репортажа*

Освећење Храма Светог Јоаникија у Орашцу

Каленик

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ **НОВА ИЗДАЊА**

34000 Крагујевац,
Краља Александра I Карађорђевића
31а, п. ф. 54
телефони: +381 34 333 827;
+381 65 803 48 02
sum.eparhija@eunet.rs
http://www.crkveniartikli.org
http://www.eparhija-sumadijska.org.rs

